

**ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER
AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ**

**NİSAN 2016
CİLT: 3 SAYI: 1**

**JOURNAL OF INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC
RESEARCHES**

**APRİL 2016
VOLUME: 3 ISSUE: 1**

www.joimar.com
2016

HAKKIMIZDA

Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi 2014 yılında yayın hayatına girmiştir. Dergi yılda 3 kez olmak üzere Mayıs, Ağustos ve Aralık aylarında elektronik olarak yayımlanır. Derginin yayın kabul ettiği temel alanlar eğitim bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve spor bilimleridir. Dergimize yayınlanması için belirtilen bu alanlara uygun olan özgün makale, derleme, kitap bölümü ve olgu sunumları gönderilebilir.

Dergide yayınlanması için kabul edilen akademik çalışmalar dergi web sitesinde elektronik olarak yayınlanır. Dergiye gönderilen akademik çalışmalar editörün onayından geçtikten sonra hakem değerlendirmesi için alana hâkim hakemlere yönlendirilir. Her akademik çalışma en az iki hakem değerlendirmesine tabi tutulur. Editör gerekli gördüğu durumlarda akademik çalışmayı ikiden daha fazla hakemin değerlendirmesine sunabilir. Ancak şartlar ne olursa olsun hem editör hem de derginin diğer yönetim organları hiçbir makaleye dergide yayınlanması için öncelik vermez. Ayrıca her akademik çalışma konu ile ilgili hakemlere yönlendirilirken editör veya dergi yönetim organlarının hakemlerin kararları üzerinde etkide bulunmaları söz konusu olamaz.

Günümüzde akademisyenler başta olmak üzere akademik çalışmalar yapan diğer bilim insanların en fazla karşılaştıkları sorunların başında akademik çalışmalarının uzun değerlendirme sürelerine tabi tutulması gelmektedir. Dergimiz bilim insanlarının bu sorunu ortadan kaldırmak ve dergiye gönderilen akademik çalışmalara ilişkin hakem görüşlerinin en kısa sürede neticelenmesi için gerekli hassasiyeti göstermektedir. Bunun yanında dergimiz aşağıda yer alan indeks ve dizinlerde taranmaktadır.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Türk Eğitim İndeksi
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Cosmos Impact Factor
Academic Keys
İdeal Online
Acar Index
Jifactor

ABOUT US

Journal Of International Multidisciplinary Academic Researches entered into the life in 2014. It is published electronically in May, August and December, three times a week. Base fields of the journal are educational sciences, social sciences, health sciences and sport sciences. Unique articles, collections, book sections and case reports can be sent to the journal for publication. Academic studies accepted for the publication on the articles are published on the journal website electronically. Academic studies sent to the journal are directed to the specialist referees after it was certified by the editor. Each academic study is subjected to at least two referee assessments. When the editor finds the evaluation of the study necessary, he can send the study to referees more than two. However, under all circumstances, both the editor and the other managing bodies of the articles can not give priority to any article to be published on the journal. Furthermore, while every academic study is directed to the referees interested in the topic, the editor or managing bodies of the journal can't have any effect on the decisions of the referees.

In this day and time, particularly academicians and other scientists doing academic researches say that the most common difficulty they encountered during their researches was that the academic studies had been subjected to long assessment process. Our journal displays the necessary sensitivity in order to clear the problems and provide the academic studies with results as soon as possible. Additionally, our journal is scanned in the following indexes and lists.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Index of Turkish Education
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Cosmos Impact Factor
Academic Keys
Ideal Online
Acar Index
Jifactor

ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
(E-ISSN: 2149-2166)

YAYIN KURULU

EDİTÖR

Dr. Oğuzhan ÖZALTIN: Süleyman Demirel Üniversitesi Gelendost Meslek Yüksekokulu

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Okt. Mesut HEKİM: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

SEKRETARYA

Hakan HEKİM: Hekimspor Kulübü

Arş. Gör. Mehmet TOKGÖZ: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Arş. Gör. Oğuz GÜRKAN: Bozok Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Öğr. Gör. Servet REYHAN: Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Arş. Gör. Yılmaz YÜKSEL: Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

HAKEM KURULU

Dr. Ahmet ŞAHİN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Ayfer AYDINER BOYLU: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Ayşe Derya IŞIK: Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Demet Hançer AYDEMİR: Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Dr. Dolunay ŞENOL: Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Dr. Elif BOZYİĞİT: Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Dr. Esmâ ESGİN GÜNDER: Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksekokulu

Dr. Gizem SAYGILI: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Gökhan ÇOBANOĞLU: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Gönenç HONGUR: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı

Dr. Gülay GÜNAY: Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Gül ÖZKAYA: Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Gülten HERGÜNER: Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Hale YAMANER OKTAN: Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı

Dr. Hande ŞAHİN: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dr. Hayri AYDOĞAN: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Mehmet ŞAHİN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Meriç ERASLAN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Metin SAYIN: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Murat ÇALIŞOĞLU: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Murat GÖK: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı

Dr. Murat KEÇE: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Nilgün VURGUN: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Nizami DURAN: Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi

Dr. Nurten DİNÇ: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. zkan YILDIZ: Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Perihan ŐARA – UŐak Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dr. Semra AKAR ŐAHİNGÖZ: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dr. Sırrı Cem DİNÇ: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Sibel ERKAL: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Dr. Tahir KILIÇ: Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Tonguç VARDAR: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Turan IŞIK: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. nal BOZYER: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Dr. Zeynel TURAN: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı

İÇİNDEKİLER

	Sayfalar
Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Hukuk Sosyolojisi Açısından Değerlendirilmesi Yazar: Berrin GÜNER	1-10
İşitme Engelli Bireylerin Sportif Faaliyetlere Katılım Seviyelerine Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması Yazarlar: Yunus GÜR, Selçuk GENÇAY, Ökkeş Alpaslan GENÇAY, Ercan GÜR, Metin TAN	11-18
Spor Lisesi Öğrencilerinin Ortaöğretim Yerleştirme Puanları İle Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Yazarlar: Ferhat ÇAKIR, Kadir PEPE	19-24
Sporda Fair Play Kavramı: Fair Play’in Önemi Yazar: Ahmet ŞAHİN	25-30
Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışları Yazarlar: Recep KOTAN, Hayri AYDOĞAN	31-43

TABLE OF CONTENTS

	Sayfalar
Evaluation of The Violence Against Women in Turkey in Terms of Sociology of Law Author: Berrin GUNER	1-10
A Comparison of The Communication Skills of Hearing Impaired People Based on The Level of Participation To Sport-Related Activities Authors: Yunus GUR, Selcuk GENÇAY, Ökkes Alpaslan GENÇAY, Ercan GUR, Metin TAN	11-18
The Study of Correlation Between Secondary School Placement Scores of Sports High School Students And Their Level of Academic Achievement Authors: Ferhat ÇAKIR, Kadir PEPE	19-24
Fair Play Concept in Sport: Importance of Fair Play Yazar: Ahmet ŞAHİN	25-30
Fair-Play Understandings of Football Fans Yazarlar: Recep KOTAN, Hayri AYDOĞAN	31-43

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN HUKUK SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUTION OF THE VIOLANCE AGAINST WOMEN IN TURKEY IN TERMS OF SOCIOLOGY OF LAW

¹Berrin GÜNER*

¹ Afyonkarahisar Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu, Afyonkarahisar, Türkiye
* e-mail: berringuner@gmail.com

ÖZET

Son yıllarda dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de kadının korunmasına yönelik yasaların yaygınlaştığı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi adına birçok hukukî uygulamanın hayata geçirildiği bilinmektedir. Buna karşılık literatürde yer alan araştırma bulguları kadına yönelik şiddet olaylarının hala yaygınlığını koruduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda yapılan araştırmalarda genellikle kadınların şiddet görme sıklıklarının ve şiddeti etkileyen demografik değişkenlerin ele alındığı görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin hukuk sosyolojisi açısından ele alındığı araştırmaların ise sınırlı olduğu görülmektedir. Oysaki kadına yönelik şiddet hem toplumsal bir problem olarak nitelendirilen hem de cezai yaptırımları olan hukukî bir olgudur. Yapılan bu araştırmada da Türkiye’de kadına yönelik şiddetin hukuk sosyolojisi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kadına yönelik şiddet, hukuk, hukuk sosyolojisi

ABSTRACT

In the recent years, in our country as well as across the globe, it is known that a lot of legal practice for the prevention of violence against women is implemented and the law for the protection of women are increased. In contrast, research findings in the literature shows that the violence against women still remains prevalent. It is often seen that the researches on violence against women focus on demographic variables that influence violence against women and frequency of violence on women. It is also seen that the number of the researches about violence against women in terms of sociology of law is very limited. However, the violence against women is described both as a social problem and legal case with criminal sanctions. This research also aims to evaluate to the violence against women in Turkey in terms of sociology of law.

Keywords: Violence against women, law, sociology of law

JEL CODE: J12

GİRİŞ

Toplum yaşamında hâkim olan düzenin sürdürülebilmesi için belirli kural ve kaidelere gereksinim vardır. İnsanlık tarihi incelendiği zaman ilk topluluklardan itibaren insan davranışlarını sınırlayan ve düzenleyen, buna paralel olarak toplumsal yaşama yön veren bazı kurallar olduğu bilinmektedir. İnsan yaşamını düzenleyen söz konusu kurallar toplumun sosyal özelliklerine göre şekillenmiştir (Kaya, 2014). Toplumsal yaşama yön veren kurallar arasında hukuk kuralları önemli bir yere sahiptir. Çünkü hukuk kuralları toplumsal yaşamın sağlıklı bir biçimde sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında hukuk kurallarının resmi dayanakları olması söz konusu kuralların insanlar için bağlayıcı olmasına katkı sağlamaktadır.

Toplumsal yaşamın gerektirdiği kurallar insanlar tarafından bazen ihlal edilmektedir. İnsanların ihlal ettikleri kurallar birer hukuk kuralı ise ihlal edilen kuralın cezaî bir yaptırımı olmaktadır. Hukuk kurallarının ihlali sonucu uygulanan cezaî yaptırımlar insanların hukuk kurallarını çiğnememeleri konusunda bir uyarı niteliğindedir. Buna karşılık dünya genelinde

birçok hukuk kuralının çiğnendiği bilinmektedir. Hatta bazı kural ihlallerine yönelik cezaî yaptırımlar arttırılsa bile kuralların ihlal edilmeye devam edildiği bilinmektedir.

Kadına yönelik şiddet olgusu cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir insan hakları ihlali olup (Krantz & Garcia-Moreno, 2005; Dişsiz ve Şahin, 2008; Page & İnce, 2008; Şap, Hazar & Şap, 2015; Atman, 2003), toplumun temel sosyal sorunlarından birisi olarak değerlendirilmektedir (Tunçel, Dündar & Pekşen, 2007). Bunun yanında kadına yönelik şiddet önlenemeyen bir halk sağlığı sorunu olarak da değerlendirilmektedir (Eyo, 2006). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesinde “insanların haysiyetleri ile bağdaşmayan muamelelere tabi tutulamayacağı” belirtilmiştir. Bu kapsamda ülkemizde de kadına yönelik şiddet cinsiyete dayalı bir anayasal hak ihlali olarak değerlendirilmektedir (Altınay & Arat, 2007). Bunun yanında kadına yönelik şiddetin en temelde bir sağlık sorunu olduğu belirtilmektedir. Günümüzde kadına yönelik her türlü şiddetin cinsiyet ayrımcılığına dayandırılmakta ve kadınların insan haklarına yapılan bir saldırı olduğu görüşü benimsenmiştir. Bu nedenle dünya genelinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin politikalarda ve yasal düzenlemelerde ciddi bir artış meydana gelmiştir. Kadın hareketlerine yönelik kurumsallaşmanın üst seviyeye çıkmış olması bazı yazarlar tarafından sakıncalı dahi bulunmaktadır (Salaçin, Ergönen & Uyaniker, 2009).

Şiddet olgusu son yıllarda önem kazanmış bir olgu olup (Kocacık & Çağlayandereli, 2009), kadına yönelik şiddet sorunu mahrem bir konu olarak değerlendirildiği için bu alanda yapılan akademik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Dişsiz & Şahin, 2008). Bunun yanında Türk toplumunda da kadına şiddet, hukuki açıdan çözüme tam olarak kavuşturulmamış sosyolojik bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada kadına yönelik şiddet olgularının en aza indirilmesi için bu alanda yapılacak güncel araştırmalara gereksinim duyulduğu aşikârdır. Literatürde kadına yönelik şiddet konusunda yapılan araştırmalarda genellikle kadınların şiddet görme sıklıklarının, şiddet gören kadınların yaşadıkları sağlık sorunlarının ve bu şiddeti etkileyen demografik değişkenlerin incelendiği görülmektedir. Ancak ülkemizde sosyal bir sorun olan kadın şiddetinin hukuki boyutlarına ilişkin araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada kadına yönelik şiddetin hukuk sosyolojisi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Hukuk Sosyolojisi Kavramı

Devlet tarafından yaptırıma bağlanmış kurallar bütününe “hukuk” denir (Türkbağ, 2008). Kavramsal açıdan ele alındığı zaman hukuk kavramı “insanlar arası ilişkiler ile insan ve devlet ilişkisini düzenleyen, arkasında devlet gücü olan, maddi yaptırımlara sahip kurallar bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Kavramsal açıdan hukuk kavramı büyük ölçüde toplumun siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarından tamamen bağımsız bir olgudur. Bunun yanında hukuk kavramının diğer toplumsal boyutlardan farklı bir sistematigi bulunmaktadır (Yüksel, 2012).

Hukuk hem kapalı bir mantıksal sisteme hem de iç tutarlılığa sahiptir. Hukukun iç tutarlılığa sahip olması önemli bir unsurdur. Çünkü kavram ve anlayışları taşıyan kuralların mantıksal yapısı kuramsal açıdan hukuk sisteminin nesneliliğinin ve tarafsızlığının güvencesidir. Diğer bir ifade ile hukuk kurallarının mantıksal yapısı hukukun üstünlüğünün bir güvencesidir. 19. yüzyıldan itibaren hukuk sistemi büyük ölçüde mantıksal tutarlılığa indirgenmiş, mantıksal tutarlılığın abartılması hukukun sosyal boyutlarının ihmal edilmesine zemin hazırlamıştır. Bu durum literatürde hukuk sosyolojisi kavramının ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Hukuk sosyolojisi hukuk alanında iki önemli fonksiyona sahiptir. Bunlardan birincisi hukuk sisteminin içine kapanmasını önlemek için eleştirel olmak, ikincisi ise sosyal sorunların

çözümüne katkı sağlamak için güçlü bir kuramsal taban sağlamaktır (Türkbağ, 2008).

Şiddet Kavramı

İnsanlık tarihinin başladığı zamanlardan beri toplum yaşamında var olan şiddet olgusu birçok bireysel ve toplumsal öğeyi içinde barındıran karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle şiddet olgusunu tanımlamak veya ortaya çıkarmak kolay değildir. Şiddet olgusu kendisini farklı biçimlerde göstermekte olup, günümüz modern toplumunda sıklıkla karşılaşılan bir olgu haline gelmiştir. Günlük yaşamda en sık karşılaşılan şiddet türlerinin başında korkutma, eziyet, öldürme, sindirme, cezalandırma ve başkaldırı gelmektedir. Kavramsal açıdan ele alındığı zaman şiddet “bir kişiye baskı ya da güç uygulayarak istediği bir şeyi zorla yapmak veya yaptırmak” şeklinde tanımlanmaktadır. Burada sözü edilen şiddet uygulama eylemleri kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, zorlama, saldırı, , öfke patlaması, vurma ve yaralama olarak gerçekleşmektedir (Kocacık, 2001; Ögel, Tarı & Eke, 2006).

Son yıllarda üzerinde yapılan araştırmaların arttığı, bu kapsamda ilgi duyulan bir konu haline gelen şiddet kavramı ile ilgili çalışmaların genellikle sosyal bilimler alanında çalışıldığı bilinmektedir. Toplumlarda şiddete bakış açısı ve hangi davranışların şiddet olarak kabul edildiği o toplumun yapısal özelliklerine ve geçerli olan değer yargılarına göre farklılık göstermektedir (Kocacık & Çağlayandereli, 2009). Bunun yanında insanların şiddet eğilimleri çevresel, toplumsal, ailevi ve bireysel özelliklere göre farklılık göstermektedir. Şiddete neden olan çevresel unsurların başında medya, işsizlik ya da ekonomik durumun bozulması gibi faktörler gelmektedir. Şiddete neden olan toplumsal unsurlar içerisinde zararlı alışkanlıklara ve ateşli silahlara kolay ulaşım, eğitim kalitesinin düşmesi ve sosyal düzensizlik gelmektedir. Aile içi etkileşim problemleri, aile içi iletişim bozukluğu ya da aile içindeki bireylerin istismara maruz kalmaları şiddete neden olan ailevi unsurlar arasında yer almaktadır (Ögel, Tarı & Eke, 2006).

İnsan yaşamının birçok alanında yer alan şiddet olgusu, dünyada sürekli olarak artan ve insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen bir sorundur (Gürkan & Coşar, 2009; Kocacık & Çağlayandereli, 2009). Şiddet denildiği zaman insanların aklına ilk olarak fiziksel şiddet gelmektedir. Ancak şiddet sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda sözel, cinsel, psikolojik ve ekonomik açılardan da gerçekleşebilmektedir. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda da şiddet kavramı “bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik açıdan zarar görmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı, özgürlüğün engellenmesini içeren, toplumsal, kamusal ya da özel alanda gerçekleşen fiziksel, sözel, cinsel, psikolojik veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır” şeklinde tanımlanmıştır (Şap, Hazar & Şap, 2015).

Şiddete uğramak insanların hayatlarında birçok açıdan olumsuzluk yaşamalarına neden olmaktadır. Bayındır (2010) tarafından yapılan araştırmada aile içinde anne baba arasında yaşanan şiddete karşı çocukların gösterdikleri tepkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada aile içinde ebeveynler arasındaki şiddete maruz kalan çocukların ani olarak ağlama, ne yapacağını bilmeme veya anne-babayı ayırmaya çalışma gibi davranışlar içine girdikleri, uzun vadede ise sinirlilik, saldırganlık, tedirginlik ya da anneye aşırı bağlılık yaşadıkları tespit edilmiştir.

İnsan yaşamında var olan şiddet olgusunun her zaman olumsuz sonuçlar ortaya koyduğu düşünülmektedir. Çünkü toplumsal yaşamda bireyler arasında şiddete neden olan çatışmalar özünde toplum yaşamının bir parçasıdır. Bu nedenle insanların hem çatışma

nedenlerini hem de çatışmaların nasıl çözüleceğini düşünmeleri gerekmektedir. Sağlıklı bir ilişki hiçbir çatışmanın olmadığı ilişki anlamına gelmemektedir. Sağlıklı bir ilişki çatışmalara çözüm yolları bulabilen bir ilişkidir. Bu nedenle insanların çatışmaları çözme becerilerinin gelişmesi, karşısındaki insanları anlaması ve empati becerilerinin gelişmesi şiddet olgusunun en aza indirilmesine katkı sağlamaktadır (Kocacık & Çağlayandereli, 2009).

Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet olgusunun son yıllarda toplumlarda görülme sıklığı artmakta olup (Yiğitalp, Ertem & Özkaynak, 2007), kadınların toplum içerisinde en fazla şiddete maruz kalan grupların başında geldiği bilinmektedir (Güler, Tel & Tuncay, 2005). Aile içi şiddet olgularının da en büyük mağduru kadınlar olmaktadır (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009; Gökulu & Hosta, 201; Özmen, 2004). Hatta kadınlara yönelik şiddet olayları basında sıradan hadiseler şeklinde verilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre Batı ülkelerinde her 6 kadından biri şiddete maruz kalırken, Müslüman ülkelerde bu oranın daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Güner, 2007). Yapılan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, kadınların yoğun olarak maruz kaldıkları şiddet olgularının içerisinde cinsel şiddet (Babu & Kar, 2009; Gross ve ark., 2006; Peterman, Palermo & Bredenkamp, 2011) ve fiziksel şiddetin (Karamagi ve ark., 2006; Balci & Ayranci, 2005) ön planda olduğu görülmektedir. Kadınlara yönelik şiddet olguları kadınların hem fiziksel hem de mental sağlıklarının bozulmasına neden olmaktadır (Krantz & Garcia-Moreno, 2005; Ludermir ve ark., 2010). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddete maruz kalan kadınlarda depresyon ve kaygı bozuklukları artmakta, şiddete maruz kaldıkça intihar etme düşüncesi ön plana çıkmaktadır (Ludermir ve ark., 2008).

Yaygın bir toplumsal sorun olarak değerlendirilen kadına yönelik şiddet (Dişsiz & Şahin, 2008), kadınların hayatlarının herhangi bir döneminde karşılaştıkları, sağlıklarını olumsuz yönde etkileyen bir olgudur. Kadına yönelik şiddet hem fiziksel hem de ruhsal ve sosyal açıdan yıkıcı olmaktadır. Kadınlara şiddet uygulayan kişilerin kadının yakını olması ortaya çıkan yıkımı daha fazla arttırmaktadır. Diğer taraftan şiddet uygulayan kişinin yakın birisi olması kadınların şiddetle başa çıkmalarını da zorlaştırmaktadır. Kadınların uğradıkları şiddet olgularının temelinde savaş ve doğal afetlerin yanında erkekler tarafından uğradıkları şiddet olguları yer almaktadır. Söz konusu olgular içerisinde kadınların özellikle erkeklerden kaynaklı şiddete daha fazla maruz kaldıkları bilinmektedir (Salaçin, Ergöner & Uyaniker, 2009). Kadınların en fazla erkeklerden şiddet görmesinin temelinde erkeklerin toplumsal açıdan kadınlardan üstün görülmesi ve toplum içerisinde kadın ile erkek rollerinin katı bir biçimde ayrılması gelmektedir (Page & İnce, 2008).

Kadına yönelik şiddetin oldukça eski bir geçmişi bulunmaktadır. Literatürde yer alan bilgilere göre, orta çağda erkeklerin kadınlara karşı şiddet uygulamalarında herhangi bir sınır olmadığı belirtilmektedir. Kadına yönelik şiddet hakkındaki tıbbi ve yasal çalışmalar 1800'lü yıllara kadar dayanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin bir suç olduğunu ifade eden ilk yasa ise 1883 yılında Maryland'de yapılmıştır (Dişsiz & Şahin, 2008). Günümüzde kadına yönelik şiddet dünyanın birçok yerinde farklı din, dil, sınıf, ırk ya da etnik kökene sahip kadınların yaşadıkları ortak bir sorundur. Dünyada her yaşta, her eğitim düzeyinde ve her gelir grubunda bulunan kadının şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Türkiye'de kadına yönelik şiddet kavramı 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda tanımlanmıştır. Bu kanuna göre kadına yönelik şiddet "kadınlara sadece kadın oldukları için uygulanan ve kadınları etkileyen, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadınların insan haklarını ihlale yol açan ve şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranıştır" şeklinde tanımlanmıştır (Şap, Hazar & Şap, 2015).

Toplum hayatının her aşamasında görülen kadına şiddet olgusu kadınların maddi ve manevi bütünlüklerine zarar verdiği için önemli bir halk sağlığı sorunu kabul edilmektedir. Bunun yanında kadına şiddet kadınların aktif ve üretken hayata katılımlarını engellemekte, kadınların sosyal ve ekonomik açıdan gelişmelerini olumsuz yönde etkilemekte, buna paralel olarak kadın-erkek eşitsizliğinin artmasına zemin hazırlamaktadır (Şap, Hazar & Şap, 2015). Kadına yönelik şiddet kadınların aile içindeki otoritelerini sarsmakta olup, kadınların aile içi rollerini yerine getirmelerini engellemektedir. Bu süreçte aile içinde yer alan çocukların da hem eğitimleri aksamakta hem de sağlıkları bozulmaktadır (Kocacık & Çağlayandereli, 2009).

Hukuk Sosyolojisi Açısından Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Hukuki düzenlemeler genellikle erkek egemenliğini ön planda tutacak şekilde düzenlenmektedir. Bu durum hem kadınların bağımlılığını arttırmakta, kanunlar sosyal unsurlara göre düzenlense de kadın hakları göz ardı edilmiş olmaktadır. Hukuk sistemindeki söz konusu düzensizlikler kadın şiddetinin önlenmesini olumsuz yönde etkilemektedir (Karhan, 2010). Kadına yönelik şiddet dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sosyal problem olarak değerlendirilmektedir. Hukuki açıdan ele alındığı zaman dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye’de yasaların kadına yönelik şiddeti meşru görmediği açıktır. Buna rağmen hem dünyada hem de Türkiye’de kadına yönelik şiddetin yaygınlığında ciddi bir azalma meydana gelmemektedir. Kadınların şiddete maruz kalma oranlarının yüksek olmasında erkeklere kıyasla kadınların fiziksel ve ekonomik açıdan daha savunmasız olmaları, bu savunmasızlığın da erkekler tarafından kötüye kullanılması yatmaktadır. Bunun yanında ataerkil değerlerin onaylandığı ve benimsendiği bir toplumsal yapı içerisinde kadına yönelik şiddet eylemleri meşru görülmektedir. Bu durum, erkeklerin kadınlara daha kolay şiddet uygulamalarına zemin hazırlamaktadır (Gökulu & Hosta, 2013).

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin farklı biçimlerde ortaya çıktığı belirtilmektedir. Yapılan bir araştırmada sağlık ocaklarına başvuran kadınların şiddet görme düzeyleri ve maruz kaldıkları şiddet türlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kadınların maruz kaldıkları fiziksel şiddet türlerinin başında sırasıyla itme (%29,2), eşya fırlatma (%28,4), tokat atma (%25,7) ve tekme atmanın (%13,1) geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların maruz kaldıkları duygusal şiddet türlerinin başında sırasıyla yaptıklarının onaylanmaması (%53,6), ilgi göstermeme (%47,5), sevgi göstermeme (%39,9), hakaret etme (%32,5) ve negatif eleştiri yapmanın (%32) geldiği tespit edilmiştir. Kadınların maruz kaldıkları ekonomik şiddet olgularının başında çalışmaya izin vermeme (%30,1) ve aile bütçesine yaptığı katkı nedeniyle eşlerin sözlü taciz etmesinin (%27) geldiği belirlenmiştir. Kadınların maruz kaldıkları cinsel şiddet unsurlarının başında aşırı kıskançlık (%43,7), aşırı şüphecilik (%19,1) ve cinsel ihtiyaçların göz ardı edilmesinin (%10,9) geldiği tespit edilmiştir (Tanrıverdi & Şıpkın, 2008). Edirne ilinde yaşayan yetişkin kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada, kadınların %54,6’sının psikolojik, %30,4’ünün fiziksel, %19,3’ünün ekonomik ve %6,3’ünün cinsel şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Öyekçin, Yetim, & Şahin, 2012).

Denizli ilinde yaşayan kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada kadınların %52,5’inin şiddete maruz kaldığı, şiddet uygulayan kişilerin %98,5 ile eşler olduğu, kadınların en fazla fiziksel ve sözel saldırganlığa maruz kaldıkları bulunmuştur. Bunun yanında kadınların %43’ünün haftada birkaç defa şiddete maruz kaldığı ve şiddete neden olan unsurların ilk sırasında ekonomik sorunların geldiği tespit edilmiştir. Aynı araştırmada kadınlarda şiddet görme düzeyinin yüksek olmasının temelinde kadınların “Ailenin Korunmasına Dair Kanun”dan ya haberdar olmamaları ya da gereğini yerine getirmekten kaçınmalarının etkili olabileceği belirtilmiştir (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009).

Altınay & Arat (2007) tarafından Türkiye’de kadına yönelik şiddete ilişkin alan araştırması yapılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların %86,4’ünün “haklı görülebilecek bir dayak yoktur” görüşüne sahip oldukları, buna karşılık kadınların %13,6’sının “bazı durumlarda erkekler eşlerini dövebilir” görüşünü benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada Türkiye genelinde kadınların %35’inin hayatında en az bir defa eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı, doğu bölgelerinde bu oranın %40 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Demografik değişkenlere göre değerlendirildiği zaman, eşlerden herhangi birisinin eğitim düzeyi arttıkça kadına yönelik şiddet oranının azaldığı bulunmuştur. Benzer şekilde ailenin ekonomik gelir düzeyi arttıkça kadına yönelik şiddette azalma meydana geldiği belirlenmiştir.

Dünyanın birçok ülkesinde kadına yönelik şiddetin türü ve boyutları ülkelerin sosyal özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Bunun yanında her ülkede kadına yönelik şiddetin bazı olumsuz sonuçları olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar nedeniyle devletler kadına yönelik şiddetin önlenmesi için bazı yasal düzenlemelere gitmişlerdir. Özellikle son 30-40 yıl içerisinde bu alanda çıkarılan yasa ve yürütülen politikalarda artış meydana geldiği bilinmektedir. Bu kapsamda kadına şiddet hakkında resmi söylemlerin artış gösterdiği söylenebilir. Türkiye’de de son yıllarda kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik yasaların çıkartıldığı bilinmektedir (Salaçin, Ergöner & Uyaniker, 2009). Türkiye’de yeni medeni kanun 1 Ocak 2002 yılında yürürlüğe girmiş, eski medeni kanunda yer alan ataerkil ibarelerden olan “evlilik birliğinin reisi kocadır, evlilik birliğini koca temsil eder, kadının ikametgâhı kocanın ikametgâhıdır” ibaresi medeni kanundan çıkartılmıştır. Bu durum, Türkiye’de hem formal eşitlik ilkesinin hem de yasal olarak fiili eşitlik ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Bunun yanında yeni medeni kanun ile yasal mal rejiminde de kadın ve erkek arasında eşitlik ilkesi gözetilmiş, bu kapsamda evlilik süresince edinilen malların kullanım hakkı kadın ve erkeğe eşit olarak bırakılmıştır. Böylece aile içinde ekonomik şiddet olgusunun en aza indirilmesi amaçlanmıştır (Altınay & Arat, 2007).

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair atılan önemli adımlardan birisi de 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni ceza kanunudur. Bu kanunda kadına şiddetin önünü açan bazı maddeler ortadan kaldırılmıştır. Eski ceza kanununda kadınlara yönelik cinsel şiddet suçları genel ahlak ve aile düzenine ilişkin suçlar kapsamında değerlendirilmiştir. Bu durum, namus gerekçesi ile işlenen suçlara ceza indirimini yapılmasına neden olurken, tecavüze uğrayan kadınların tecavüzcü ile evlenmesi durumunda cezanın ortadan kalkmasına zemin hazırlamaktaydı. Ancak yeni ceza kanununda cinsel suçlar kişilik hak ve özgürlüklerine yönelik işlenen suçlar kapsamına alınmıştır. Kadınlara yönelik işlenen cinsel suçların kapsamı genişletilmiş, kadınlar iş yerinde cinsel tacize, evlilik içinde tecavüz ve cinsel saldırıya karşı yasal olarak koruma altına alınmıştır. Yeni kanunla birlikte tecavüzcü ile evlenme durumunda cezanın kaldırılmasını öngören madde kaldırılmıştır. Aynı kanunda töre cinayetleri nitelikli insan öldürme, aile içi şiddet ise işkence suçu kapsamına alınmıştır. Böylece kadınlar açısından yaşama hakkı namus kavramından bağımsız olarak koruma altına alınmıştır (Altınay & Arat, 2007).

Sonuç

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de kadına yönelik şiddet önemli bir sorun ve insan hakları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ne yazık ki ülkemizde kadına yönelik şiddet uygulayan kişiler ve şiddete maruz kalan kadınlar bu durumu meşru görmektedirler. Hatta kadınların çoğu gördükleri şiddeti kendilerine hak olarak görmekte, bu durum şiddetin toplum tarafından da onaylanan bir olgu haline gelmesine neden olmaktadır (Şap, Hazar & Şap, 2015). Kadına yönelik şiddete yönelik olarak tedbirler almamak ve bu hukuksuzluğu görmezden gelmek şiddetin temel unsuru olan kadın erkek eşitsizliğini desteklemek anlamına

gelmektedir. Bu nedenle kadınların da toplum içerisinde normal bireyler olarak görülmeleri ve huzurlu bir hayat sürdürmeleri için kadına yönelik şiddetin hem insanların hem de devletin gözünde bir suç olarak görülmesi, bunun yanında devletin kadına yönelik suçları cezalandırması ve kadınların korunmasına yönelik önlemleri arttırması oldukça önemlidir (Page & İnce, 2008). Şiddete maruz kalan kadınlar açısından ele alındığı zaman kadınların hukuki haklarını iyi bilmelerinin ve şiddet karşısında hukuki yollara başvurmalarının kadına şiddet olaylarının en aza indirilmesine katkı sağlayacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2007). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Punto Yayınları.
- Atman, Ü. C. (2013). Kadına yönelik şiddet; Cinsel taciz / Irza geçme. *Sted*, 12(9), 333-335.
- Babu, B. V., & Kar, S. K. (2009). Domestic violence against women in eastern India: a population-based study on prevalence and related issues. *BMC Public Health*, 9(129), DOI: 10.1186/1471-2458-9-129.
- Balci, Y. G., & Ayrancı, U. (2005). Physical violence against women: Evaluation of women assaulted by spouses. *Journal of Clinical Forensic Medicine*, 12(5), 258-263.
- Bayındır, N. (2010). Aile içinde yaşanan şiddete karşı çocuğun gösterdiği tepkiler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-9.
- Dişsiz, M., & Şahin, N. H. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 50-58.
- Eyo, U. E. (2006). Violence against women. *Health Care for Women International*, 27(3), 199-203.
- Gökulu, G., & Hosta, N. (2013). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta gazeteleri örneği (2005-2008). *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1829-1850.
- Gross, A. M., Winslett, A., Roberts, M., & Gohm, C. L. (2006). An examination of sexual violence against college women. *Violence Against Women*, 12(3), 288-300.
- Güler, N., Tel, H., & Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Güner, O. (2007). İslam düşüncesinde kadına yönelik şiddet söylemine bir bakış. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23(23), 51-63.
- Gürkan, Ö. C., & Coşar, F. (2009). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 124-129.
- Karamagi, C. A., Tumwine, J. K., Tylleskar, T., & Heggenhougen, K. (2006). Intimate partner violence against women in eastern Uganda: Implications for HIV prevention. *BMC Public Health*, 6(1), 1-12.
- Krantz, G., & Garcia-Moreno, C. (2005). Violence against women. *Journal of epidemiology and community health*, 59(10), 818-821.
- Ludermir, A. B., Lewis, G., Valongueiro, S. A., de Araújo, T. V. B., & Araya, R. (2010). Violence against women by their intimate partner during pregnancy and postnatal depression: a prospective cohort study. *The Lancet*, 376(11), 903-910.
- Ludermir, A. B., Schraiber, L. B., D'Oliveira, A. F., França-Junior, I., & Jansen, H. A. (2008). Violence against women by their intimate partner and common mental disorders. *Social Science & Medicine*, 66(4), 1008-1018.
- Karhan, S. S. (2010). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin hukuk sosyolojisi açısından analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kaya, K. (2014). Kanun ve kültür: Töre Kavramının hukuki ve sosyolojik bir analizi. *TAAD*, 5(16), 405-440.
- Kocacık, F., & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet olgusu üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Ögel, K., Tarı, I., & Eke, C. Y. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları. Yayın No: 17.
- Öyekçin, D. G., Yetim, D., & Şahin, E. M. (2012). Kadına yönelik farklı eş şiddeti tiplerini etkileyen psikososyal faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23, 1-7.
- Özmen, S. K. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27-39.
- Page, A. Z., & İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- Peterman, A., Palermo, T., & Bredenkamp, C. (2011). Estimates and determinants of sexual violence against women in the democratic republic of Congo. *American Journal Of Public Health*, 101(6), 1060-1067.
- Salaçin, S., Ergönen, A. T., & Uyaniker, Z. D. (2009). Kadına yönelik şiddet. *Klinik Gelişim*, 22, 95-100.
- Şap, E., Hazar, H., & Şap, S. (2015, Ekim). *Kadına şiddetin önlenmesinde mesleki eğitimin rolü*. III. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı, Bingöl Üniversitesi, Bingöl.
- Tanrıverdi, G., & Şıpkın, S. (2008). Çanakkale'de sağlık ocaklarına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeyine etkisi. *Fırat Tıp Dergisi*, 13(3), 183-187.
- Tunçel, E. K., Dündar, C., & Pekşen, Y. (2007). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddet konusunda bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 17(2), 105-105-110.
- Türkbağ, A. U. (2008). Hukuka gerçekçi eleştirel bakış: hukuk sosyolojisi. *Sosyoloji Dergisi*, 3(16), 43-54.
- Yiğitalp, G., Ertem, M., & Özkaynak, V. (2007). Üniversite öğrencilerinin şiddet konusunda deneyimleri ve bu konudaki görüşleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(2), 131-136.
- Yüksel, M. (2012). Hukuk kültürü kavramına sosyolojik bir bakış. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 35, 1-18.

EXTENDED ABSTRACT

The violence, which has existed in life of the community since human history began, has a complex structure which contains many individual and social elements. Therefore, it is not easy to identify or expose the violence phenomenon. The phenomenon of violence shows itself in different forms, and today it has become a phenomenon often encountered in modern society. The most common forms of violence in everyday life are frightening, persecution, murder, intimidation, punishment and rebellion. When considered as conceptual, violence is described as to pressure or force a person to do something or apply power to make it. Acts of violence mentioned here are as follows: brute force, the physical or psychological suffering, torture, coercion, aggression, anger explosion, hitting and wounding (Kocacık, 2001; Ögel, Tarı & Eke, 2006).

When the concept of law is taken from the conceptual point of view, it is defined as the whole rules with financial sanctions which regulate human relationships between people and government and also government relations with state power behind it. The concept of law in terms of conceptual side is largely an independent phenomenon of the governmental, political

economic and socio-cultural dimensions of society. Besides, the concept of law has a different systematic from other social dimensions (Yüksel, 2012). The rules of law in the rules guiding social life has an important place because the rules of law contribute to maintain a healthy form of social life. Additionally, as the rules of law are based on official basis, it contributes to people to connect. The rules requiring of social life are sometimes violated by people.

If the rules violated by people are rule, there should be a criminal sanction for each the violated rule. Criminal sanctions as result of violating the rules of law, it is a warning about what people are violating the law. In contrast, it is well known that there are many violations of the rules of law throughout the world. Additionally, even if some criminal sanctions for rule violations are increased, the rules still continue to be violated.

One of the violated rules of law in the social structure is violent against women. The violence against women in Turkish society is considered as a sociological problem which is unresolved from legal aspects. At this point, it is very clear that it is needed to make current researches to minimize the violence against women. In the literature of researches which is about violence against women is seen that most of them are related to the frequency of violence to women, health problems experienced by women who experience violence and demographic variables that influence violence against women. However, it is shown that there are limited researches related to the legal aspects of the social problem of women violence in Turkey. In this context, this research is aimed to evaluate the women violence in terms of sociology of law. In the scope of this research, literature review is made on the subject.

In Turkey, New Civil Law has entered into force 1st of January 2002. The patriarchal phrase involved in the ancient civil law as "the husband is the head of the marital union, the husband represents the marital union, the woman's place of residence is the residence of her husband" has been removed from civil law. This case shows the adoption of the principle of equality as both formal and factual equality. In addition, the principle of equality between men and women in legal property regime with the new civil law is observed. In this context, the right to use property acquired during the marriage is allowed equally to men and women. Thus, it is aimed at minimizing the economic violence in the family.

One of the important steps concerning the prevention of violence against women in Turkey is the new criminal law which came into force on 1st of June 2005. Some of the items allowing to violence against women in this law have been eliminated. Crimes of sexual violence against women in the old criminal law have been assessed under the scope of crimes relating to public morality and family system. While this case causes sentence reductions for the crimes committed by reasons of honour, it also allows the abolition of punishment in the case of women who have been raped to marry with rapist. However, sexual offenses have been included under the scope of offenses for freedom and personality rights in new Criminal Law. The scope of sexual crimes against women has been extended and women have been under legal protection against rape and sexual assault in marriage and sexual harassment in the workplace. With new law, the item regarding to the removal of the penalty clause in case of marrying with rapist has been removed. At the same law, honour killings, aggravated homicide have been included under the scope of domestic violence and torture. Thus, the right to life in terms of women are protected regardless of the concept of honour (Altınay & Arat, 2007). According to the research findings in the literature, despite the new legal arrangements in Turkey in recent years, violence against women has been found to be still at high levels. This case shows that the rules of law are insufficient in Turkey in the prevention of violence against women which is among the most important social issues.

In Turkey, as in many countries, we face as an important problem of violence against women and human rights. Unfortunately, in our country, people who use violence against women and women exposed to violence feel justified in this case. Even, most women sense the violence which has experience as their rights and this situation leads to violent becoming a case confirmed by society (Şap, Hazar & Şap, 2015). To ignore this injustice and not take the measures to violence against women means to support inequality between men and women as basic elements of violence. Therefore, it is particularly important that violence against women to be seen as a crime in the eyes of both the people and the state, besides to increase measures to protect women and punish crimes against women in the state for leading a peaceful life and being seen normal individuals of women in the society (Page & İnce, 2008). In terms of women who are exposed to violence, if the women are well aware of the legal rights of women and how to apply for legal process of violence they will help to minimize the incidents of violence against women.

İŞİTME ENGELLİ BİREYLERİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM SEVİYELERİNE GÖRE İLETİŞİM BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

A COMPARISON OF THE COMMUNICATION SKILLS OF HEARING IMPAIRED PEOPLE BASED ON THE LEVEL OF PARTICIPATION TO SPORT-RELATED ACTIVITIES

¹Yunus GÜR*, ¹Selçuk GENÇAY, ¹Ökkeş Alpaslan GENÇAY, ²Ercan GÜR, ¹Metin TAN
¹Sütçü İmam Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kahramanmaraş, Türkiye
²Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ, Türkiye
*e-mail: yunusgur123@gmail.com

ÖZET

Bu araştırma sportif faaliyetlere katılan ve katılmayan işitme engelli bireylerin iletişim becerilerinin karşılaştırılması olarak incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya; Gaziantep, Adıyaman ve Malatya illerinde bulunan işitme engelli spor kulüplerinde spor faaliyetlerine katılan 95 sporcu ile aktif olarak sportif faaliyetlere katılmayan 46 işitme engelli birey gönüllü olarak katılmıştır. İşitme engelli bireylerin, iletişim becerilerini tespit etmek amacıyla “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)” kullanılmıştır (Korkut, 1996). Elde edilen veriler SPSS 15 paket programı ile değerlendirilmiştir. Gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde, Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Grup içi farklılıkların tespitinde, Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi P<0,05 olarak seçilmiştir. Çalışmada aktif olarak sportif faaliyetlere katılan işitme engelli bireylerin iletişim beceri puanları (95.29±26.89) herhangi bir spor dalı ile ilgilenmeyen işitme engelli bireylerin iletişim puanlarından (77.26±16.30) daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak; sportif faaliyetlere katılan ve katılmayan işitme engelli bireylerin toplam iletişim becerilerinin karşılaştırmasında istatistiksel bir anlamlılık tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor, işitme engelli, iletişim becerileri

ABSTRACT

The purpose of this research is to make a comparison between the communication skills of hearing-impaired people who play sports and who do not. For the research 95 people, who join sportive activities for the clubs for the people with disabilities in Gaziantep, Adıyaman and Malatya; and 46 hearing-impaired people, who do not play any sports, volunteered. Communication Skills Rating Scale (İBDÖ), developed by Korkut (1). has been used in order to identify the communication skills of the hearing-impaired people volunteered for the research. Besides that personal information forms have been formed in order to identify demographic information of the participants. Information gathered has been evaluated by the SPSS packaged software. Mann Whitney U test has been used in order to determine variances between-groups. Kruskal Wallis Test has been used in order to identify variances within-groups. Level of significance has been chosen as P<0,05. As a result of statistical evaluation of the data gathered from the research, communication skills rate (95.29±26.89) of hearing-impaired people who actively join in sportive activities has been found to be higher than participants who do not participate in any kind of sportive activity (77.26±16.30), and the difference between the points has been found statistically meaningful(P<0.05). In conclusion it has been identified that sportive activities has been found to be useful in contributing to the communication skills of hearing-impaired people.

Keywords: Sport, hearing disability, communication skills

JEL CODE: L83

GİRİŞ

İnsanların toplum içerisinde varlığını kabullendirebilmesi için gerekli olan ihtiyaçlardan biriside iletişimdir. Sağlıklı iletişim kurabilmek insanların sosyalleşmeleri ile yakından ilgilidir. Bireyin kendini ifade edebilmesi karşısındakine duygu ve düşüncelerini aktarabilmesi için iletişim becerilerine sahip olması gereklidir. İletişim’in literatürde çok

çeşitli tanımları yapılmıştır. Andersen iletişimi, anlama olarak görmüş, “bizim başkalarını, başkalarının da bizi anlamalarına yarayan bir süreç”, olarak tanımlamıştır (Anderson, 1996). Werner’e göre, iletişimin başlıca amacı; bilgi alışverişinde bulunmaktır (Werner, 1993). Robbins ve Judgeye göre iletişim, bilginin anlamlı sembollerle bir kişiden diğerine aktarılması, iki veya daha fazla kişi arasında bir mesajın transferi ve anlaşılmasıdır şeklinde yorumlamıştır (Robbins & Judge, 2013). Pradhan ve Cropra ise iletişimi, bir kişiden başka bir kişiye bilgi, fikir, düşünce, duygu değerlerin transferi olarak tanımlamışlardır (Pradhan & Cropra, 2008).

Spor iletişim becerilerinin kazanılmasında yardımcı unsurlardan biridir. Spor başlıca akademik başarının geliştirilmesi de dahil, üst düzeyde kendine güven, çok az davranışsal sorunlar ve en iyi psikososyal durum gibi gençlerin gelişmelerinde pozitif bir rol oynar.(Larson ve ark., 2003). Sportif faaliyetlere katılan bireylerin çevresiyle daha rahat iletişim kurduğu, sosyal ve ruhsal yönden daha sağlıklı olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Spor, ciddiye alınan, kurallaştırılmış ve takviye edilebilir bir oyundur. Bir dizi kurallar, performans ve kalite standartlarından oluşan bir demettir. Belirli sosyal şartlar altındaki bedensel hareketler demektir (Voight, 1998). Antrenör ve sporcu iletişiminin genel boyutlarını inceleyen Yukelson, konuyu çeşitli başlıklar altında incelemiştir. Etkili iletişim en önemlisi antrenörlük becerisidir. Antrenör-sporcu iletişimi karmaşıklık içeren, özel ve çok yönlü bir iletişim sürecidir. Etkili iletişim için, antrenör sporcusunun kendini rahat hissedebileceği bir ortam hazırlamalıdır. Etkili iletişim güdülenme ve kendine güven problemlerini çözer şeklinde ifade etmektedir (Yukelson ve ark., 1993).

Tiryaki ve ark, tarafından yapılan bir araştırmada da sportif faaliyetlere katılanların katılmayanlara göre daha dışa dönük ve duygusal olarak dengeli oldukları belirlenmiştir (Tiryaki, 2010).

İşitme güçlüğü ya da kaybı gözle görülebilen bir yetersizlik değildir. Ancak işitme kaybının sonuçları oldukça ciddidir ve genellikle çocuğu toplumdan soyutlar. Andrew Freelann’ın söylediği gibi “körlük kişiyi nesnelere uzaklaştırır, sağırılık insanlardan” İşitme engelli bireylerin topluma kazandırılması, iletişim engellerinin ortadan kaldırılması ve toplum içerisinde yer edinebilmeleri için sporla desteklenmeleri gerekmektedir.

Yapılan bu araştırmada, sporun işitme engelli bireylerin iletişim becerilerine etkilerini ortaya koyarak, sportif faaliyetlere katılan ve katılmayan işitme engelli bireylerin iletişim becerilerini karşılaştırmak amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Bu araştırmaya, Gaziantep, Adıyaman ve Malatya illerinde bulunan işitme engelli spor kulüplerinde sportif faaliyetlere katılan 95 sporcu ile aktif olarak sportif faaliyetlere katılmayan 46 işitme engelli birey gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmaya katılan bireylere, çalışmanın amacı ve içeriği işaret dili eğitmeni tarafından ifade edilmiştir.

Araştırmada Korkut tarafından geliştirilen ve geçerlik ve güvenilirliği yapılmış “ İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” (İBDÖ) kullanılmıştır. Ölçek 5’li likert tipi ölçektir ve 25 sorudan oluşmaktadır. Ölçek “her zaman (5), sıklıkla (4), bazen (3), nadiren (2) ve hiçbir zaman (1)” olmak üzere, derecelendirilmiş seçeneklerden oluşmaktadır. Tersine maddelerin olmadığı ölçekte yüksek puan, bireylerin kendi iletişim becerilerini olumlu yönde

değerlendirdikleri anlamındadır. Ayrıca, araştırma grubunun demografik bilgileri de oluşturulan kişisel bilgi formu ile sorgulanmıştır.

Gruplardan elde edilen veriler, SPSS istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir. Gruplardaki kişi sayıları eşit olmadığı için; gruplardan elde edilen değerlerin karşılaştırılmasında non-parametrik testlerin kullanılması tercih edilmiştir. Gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Grup içi farklılıkların tespitinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır ve Anlamlılık düzeyi $P < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan işitme engelli bireylerin, demografik özellikleri ile iletişim beceri puanlarının karşılaştırılması sonucu elde edilen değerler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo1. Sportif Faaliyetlere Katılan ve Katılmayan İşitme Engelli Bireylerin Demografik Özelliklerine Göre İletişim Beceri Puanları ile Yüzde Dağılımları

Değişken	Seçenek	Sportif Faaliyetlere Katılan Grup (n:112)		Sportif Faaliyetlere Katılmayan Grup (n:46)	
		İBDÖ Puanı	%	İBDÖ PUANI	%
Cinsiyet	Kız	100,29±13,55	% 17,9	78,14±31,02	% 37
	Erkek	92,89±16,57	% 82,1	76,58±24,72	% 63
Eğitim durumu	İlkokul	82,20±21,93	% 5,3	70,33±12,74	% 6,5
	Ortaokul	79,00±14,12	% 1,1	78,00±6,92	% 6,5
	Lise	95,06±15,78	% 93,7	84,70±19,48	% 87,0
	Köy -Kasaba	86,33±8,82	% 6,3	65,16±5,77	% 13,0
Yaşadığı yer	İlçe	89,18±18,96	% 11,6	75,66±10,90	% 19,6
	Şehir	95,53±16,15	% 82,1	88,06±24,48	% 67,4

Tablo 1 incelendiği zaman, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, eğitim düzeyi ve yaşadıkları yer değişkenlerine göre iletişim beceri puanlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre, katılımcıların iletişim beceri puanlarının sportif faaliyetlere katılan grupta yer alan katılımcılar lehine yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Sportif Faaliyetlere Katılan İşitme Engelli Bireylerin Yaptıkları Spor Branşına Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması (Kruskal Wallis)

Branş	N	MeanRank	SD	χ^2	p	Anlamlı fark
Voleybol	36	66,97				
Basketbol	42	48,54	2	10,767	,001	1-2, 1-3
Futbol	17	43,53				

Sportif Faaliyetlere Katılan İşitme Engelli Bireylerin Yaptıkları Spor Branşına Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılmasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmuştur. En yüksek iletişim beceri puanı voleybol sporu ile ilgilenen bireylerde tespit edilmiştir.

Tablo 3. Sportif Faaliyetlere Katılan ve Katılmayan İşitme Engelli Bireylerin İletişim Beceri Puan ortalamalarının Mann-Whitney U Testi ile Karşılaştırılması

Gruplar “	n	İletişim Beceri Puanı	Z	p
Sportif Faaliyetlere Katılan Grup	95	95.09±26.89	-3.491	,000
Sportif Faaliyetlere Katılmayan Grup	46	77.26±16.30		

Sportif faaliyetlere katılan ve katılmayan işitme engelli bireylerin toplam iletişim becerilerinin karşılaştırılmasında istatistiksel bir anlamlılık tespit edilmiştir. Sportif faaliyetlere katılan grubun iletişim beceri puanları, sportif faaliyetlere katılmayan işitme engelli bireylere göre daha yüksektir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada sportif faaliyetlere katılan işitme engelli bireyler ile sportif faaliyetlere katılmayan işitme engelli bireylerin iletişim becerileri tespit edilerek gruplar arasında iletişim beceri puanları arasında fark olup olmadığına bakıldı. Ayrıca sportif faaliyetlere katılan ve katılmayan işitme engelli bireylerin bazı demografik bilgileri belirlendi.

Cinsiyete göre kız öğrencilerin İBDÖ puanları her iki grupta da erkeklere göre yüksek tespit edilmiştir. Sportif faaliyetlere katılan işitme engelli kız öğrencilerin puanlarının (İBDÖ:100,29±13,55) sportif faaliyetlere katılmayan kız öğrencilerin puanlarına (İBDÖ:78,14±31,02) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Cunningham da çalışmasında kızların zihinsel, davranışsal ve genel iletişim becerilerinin, erkeklerden anlamlı şekilde yüksek olduğunu belirtmiştir (Cunningham, 1977). Yine McDowell erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerden ders verme yönteminde daha egemen ve sert olduğunu; kadınların öğrencilere daha duygusal, informal, ve arkadaşça olduklarını belirtmiştir (McDowell, 1993).

Çalışmaya katılan her iki grubun eğitim düzeylerine bakıldığında deneklerin büyük çoğunluğunun lise eğitimi almakta veya almış bireylerden oluştuğu görülmektedir. (Sportif faaliyetlere katılan % 95,06- katılmayan % 84,70) Her iki grupta da lise eğitimi almakta veya almış işitme engelli bireylerin İBDÖ puanları daha yüksek olarak tespit edilmiştir (Tablo 1). İşitme engelli bireylerin de normal bireyler gibi eğitim aldıkça okul ortamında arkadaşları ve öğretmenleri ile sürekli iletişim içerisinde olmaları, bilgi, beceri ve eğitim seviyelerini artırarak iletişim becerilerini de olumlu yönde geliştirdiklerini söyleyebiliriz.

İşitme engelli bireylerin yaşadığı yerlere göre değerlendirme sonuçlarına bakıldığında, sportif faaliyetlere katılan işitme engelli bireylerin %6,3’ü köy-kasaba, %11,6’sı ilçede, %82,1’i şehirde yaşamaktadır. (Sportif faaliyetlere katılanların yaşadığı yere göre İBDÖ puan ortalaması 95,53 ile şehirde yaşayanlar, 89,18 ile ilçede yaşayanlar, 86,33 ile köy-kasabada yaşayanlar olduğu tespit edilmiştir.) Sportif faaliyetlere katılmayan işitme engelli bireylerin %13,0’ı köy-kasaba, %19,6’sı ilçede, %67,4’ü şehirde yaşamaktadır. (Sportif faaliyetlere katılmayanların yaşadığı yere göre İBDÖ puan ortalaması 88,06 ile şehirde yaşayanlar, 75,66 ile ilçede yaşayanlar, 65,16 ile köy-kasabada yaşayanlar olduğu tespit edilmiştir.) Bu verilere göre şehirde yaşayan iki grubun da İBDÖ puan ortalamalarının köy-kasaba, ilçeye göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. İşitme engelli bireylerin kalabalık toplumlardaki iletişim beceri puanının daha yüksek çıkmasının nedeni, sosyal yaşantılarındaki çeşitliliğin artması ve daha fazla insanla iletişim halinde olmaları ile açıklanabilir.

Sportif faaliyetlere katılan İşitme Engelli Bireylerin Yaptıkları Spor Branşına Göre İletişim Becerileri Karşılaştırıldığında voleybol ($103,27 \pm 18,53$), basketbol ($91,02 \pm 14,14$), futbol ($88,94 \pm 14,06$) voleybolla ilgilenen işitme engelli bireylerin puanının basketbol ve futbolla ilgilenen işitme engelli bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Şahin'in yapmış olduğu çalışmada da takım sporu yapan sporcuların iletişim beceri puanı, ($101,58 \pm 9,08$) bireysel spor yapan gruba göre ($98,82 \pm 11,90$) yüksek çıkmıştır (Şahin, 2012). Voleybol sporunda oyuncuların maç içerisinde basketbol ve futbol branşlarına göre daha dar olan oyun alanında birbirleri ile yakın temas halinde olmaları, her sayı kazandıklarında veya kaybettiklerinde bir araya gelerek birbirlerini motive etmeleri onların, iletişim becerilerinin daha iyi olmasını sağlamış olabilir.

Araştırmada sportif faaliyetlere katılan işitme engelli bireylerin iletişim beceri puanı 95,29, sportif faaliyetlere katılmayan işitme engelli bireylerin iletişim beceri puanı ise 77,26 olarak belirlenmiştir (Tablo 3). Laster'in Minosata Eyalet Üniversitesinde yaptığı bir çalışmada sporcu ve sedanter öğrencilerin iletişim algılarını değerlendirmiş ve bu çalışmayla paralel şekilde sporcu öğrencilerin iletişim becerileri daha yüksek çıkmıştır (Laster, 2009). Başka bir uzun vadeli çalışmada ise sportif faaliyetlere katılan genç ve çocukların sportif faaliyetlere katılmayan genç ve çocuklara göre yüksek düzeyde beklenti ve kazanımlarının olduğu, benlik saygısı ve kendine güvenin daha yüksek olduğu, daha akademik ve güçlü akran ilişkileri kurdukları, aile bağlarının güçlü olduğu ve onlarla daha etkili ve sık iletişim kurdukları, riskli davranışlardan kaçındıkları ve gönüllü olarak faaliyetlere katılmada daha fazla istekli oldukları gibi birçok beceriler sergiledikleri gözlemlenmiştir (Linver, Roth & Brooks-Gunn, 2009). Sporcuların, diğer bazı meslek gruplarında olduğu gibi yüksek iletişim becerilerine sahip olmaları beklenen bir durumdur. Çünkü sporun iletişim engellerini kaldırdığı, özgüveni geliştirdiği, sağlıklı davranışlar ve yaşam becerileri öğrettiği bilinmektedir (Rogge, 2004).

Antrenman ya da yarışma sahalarında sporcuların takım arkadaşları, antrenörleri ve rakipleriyle, antrenörlerin sporcularıyla dokunma yoluyla mesaj alış verişinde buldukları sıklıkla gözlemlenebilmektedir. Bu durumun dokunsal temaslarla mesaj yollama ve mesajdaki anlamı çözme becerisini pekiştirdiği düşünülebilir.

Sporun engelli bireylerin yaşamlarındaki iletişim güçlüklerini aşmasında önemli bir yardımcı unsur olduğu bu araştırma ile ortaya çıkarılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında, işitme engelli bireylerin iletişim becerilerinin spor aracılığı ile geliştirilebileceği belirlenmiştir.

Sporun iletişim becerileri sağlaması ve geliştirilmesinde önemli bir araç olduğu tartışılmaz bir gerçektir. İşitme engelli bireylerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi için sportif faaliyetlere katılımlarının teşvik edilmesi, işitme engelli bireylerin ailelerine bu bağlamda gerekli eğitimin verilmesi ve yapılacak çalışmalarda aktif olarak görev almalarının sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Anderson, J. A. (1996). *Communication Theory: Epistemological foundations*. The Guilford, New York, 32-55.
20. Avcioğlu, H. (2010). *İşitme yetersizliği olan öğrenciler. Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. İ. H. Diken (Editör). s. 167-215. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Cunningham, M.R. (1977). *Personality and the structure of the nonverbal communication of emotion*. *Journal of Personality*.
- Jeziorski, RM. (1994) *The Importance of school sports in american education and socialization*. Lanham, MD: University Press of America.

- Korkut, F. (1996). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması Developing Communication Skills Inventory: Its Validity and Reliability. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23.
- Larson, R. & Seepersad, S. (2003). Adolescents' leisure time in the United States: partying, sports, and the American experiment. In: Verma S, Larson R, eds. *New Directions for Child and Adolescent Development: (ss. 99). Examining Adolescent Leisure Time Across Cultures: Developmental Opportunities and Risks (ss. 53-63)*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Laster, T.D. (2009, November) *Communication apprehension levels in college athletes*. Senior Seminar, Minnesota State University, Minnesota.
- Linver, MR. Roth, JL. & Brooks-Gunn, J. (2009) *Patterns of adolescents' participation in organized activities: are sports best when combined with other activities?* *Dev Psychol.* 45(2),354-367.
- Mcdowell, E. E. (1993). An exploratar study of teacher attidutes toward aspects of teaching and teaching style. Miami: ERIC-ED370147, ABSTRACT, Nisan 2007.
- Mahoney, JL & Larson, RW (2005). Eccles JS, eds. *Organized Activities as Contexts of Development: Extracurricular Activities, After-School and Community Programs*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Özgür, İ. (2008). *Engelli çocuklar ve eğitimi: Özel eğitim*. İkinci Baskı. Karahan Kitabevi. Adana.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de engelli gerçeği*. İstanbul: MÜSİAD Cep Kitapları.
- Pradhan, N. & Cropra, N. (2008). *Communication Skills for Educational Managers*. India: Book Enclave.
- Robbins, S. P. & Judge T. A. (2013). *Essentials of Organisational Behaviour*. (ss. 337) 15. Edition. New Jersey: Pearson Education.
- Rogge, J. (2004, June) IOC and UNAIDS Join Forces to Engage Sport Community in Fight Against Aids.IOC Press Release.
- Şahin, N. (2012) Elit düzeyde takım sporu ve bireysel spor yapan iki grubun iletişim becerilerinin karşılaştırılması. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1) 13-16.
- Tiryaki, Ş. (2010). *Spor Psikolojisi*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi
- Voight, D. (1998). *Spor Sosyolojisi*: (ss. 90. 118-126). İstanbul: Alkim Yayınevi.
- Werner, I. (1993). *Liderlik ve Yönetim* (ss. 174). Kişisel Gelişim ve Yönetim Dizisi:1, İstanbul: ROTA.
- Weinberg, R. Burton, D. Yukelson, D. & Weigand, D. (1993). Goal setting in sport: an exploratory investigation of practices of collegiate athletes. *The Sport Psychologist*, 7,275-289.

EXTENDED ABSTRACT

Hearing process of human beings is defined as “audition”. When people hear an outside sound, initially, by the help of the vibration of the molecules in the air, certain templates come into existence in their minds. Outside noises are defined with the volume or distortion (From the lowest to the highest), intensity or frequency (From lowest to the highest) terms. The speaking skills that human has is comprised of faint sounds or loud sounds and high or low frequency. Intensity term used when describing sounds is measured with decibel (dB) and frequency term is measured by Hertz (Hz). The voices that people hear on their daily life are generally between 250-6.000 Hz, and the intensity of daily conversations is generally between 40-50 dB. Hearing the voices between 20-20.000 Hz and 0-120 dB shows that a person has a normal auditory skills (Avcıoğlu, 2010). Individuals with complete or partial hearing loss and individuals using hearing-aid are defined as “hearing impaired” (Öztürk, 2011).

People have learned information by using their auditory skills since their birth. Infants have the skill to hear the voices of their parents and the meaningless sounds they produce a few weeks upon birth. So, babies starting from their birth go into the effort of understanding the events in their surroundings. In time, babies start using their auditory skills to communicate with other people, understand the other people around them and for self-expression. Thus, children with hearing loss cannot develop their language learning ability without special education. Losing the hearing ability at early ages prevent children from learning their native languages, as well. This problem causes individuals in the forthcoming years to have difficulty in their education and career (Özgür, 2008).

Communication is one of the needs necessary for people to make the society hypostatize the existence of them. Healthy communication is closely related to becoming socialized. An individual needs communication skills to express himself / herself and to convey his/her feelings and opinions. Communication has various definitions in the literature. Andersen understood communication as understanding and defined it as “a process that helps us understand others and help others understand us” (Anderson, 1996). According to Werner, the main purpose of communication is exchanging information (Werner, 1993).

Sport is one of the assistant elements of obtaining communication skills. Sports take an active and a positive role in improving the academic success, high self-confidence, less behavioral problems and best psychosocial development of the young people (Larson et al., 2003). It is an undeniable fact that individuals attending sport activities can make contact with other people and be socially and mentally more healthy. Spor is a game which is taken seriously, made into a rule and can be built up. It is a combination of a series of rule, performance and quality standards. It means physical movements under a certain social situations (Voight, 1998).

Hearing-impairment or loss is not a visible incapacity. However, the results of hearing loss are quite serious and generally make the child become isolated from the society. As Andrew Freelann said “blindness detracts the person from objects, hearing-impairment from the people”. In order to reintroducing hearing impaired people to society, remove the communication obstacles and take a place in society, they need to be supported with sport. In this research, it was aimed to compare the communication skills of the individuals with hearing-impairment who participate in sport activities and those who do not by revealing the effects of sport on individuals with hearing impairment.

95 athlete participating sports activities in sports clubs for hearing impaired people in Gaziantep, Adiyaman and Malatya and 46 volunteers having hearing impairment took part in this research. The purpose and content of the research was stated to the individuals taking part in the research by an instructor on sign language.

In this research, “Communication Skills Rating Scale” which was developed and validated and verified by Korkut was used. The scale is a likert scale with 5 answers and consists of 25 questions. The scale was made up of graded choices with “always (5), frequently (4), sometimes (3), rarely (2) and never (1)”. High point in the scale in which there is no reverse choices means that individuals evaluate their communication skills positively. Furthermore, the demographic information of the individuals making up the research group was questioned with a personal details form.

The data obtained from the groups were evaluated with SPSS statistics package program. Since the number of individuals in each group is not equal; non-parametric tests were chosen

in to comparison of the value received from the groups. In the determination of the differences among the groups, Mann-Whitney U test was used. In the determination of the differences within the group, Kruskal Wallis test was used and significance level was accepted as $P < 0,05$.

At the end of the research, a statistically significant difference was found in the comparison of the hearing impaired individuals taking part in sport events and their communication skills based on their branch of sport. Highest communication skills point was identified on individuals interested in volleyball. A statistically significant difference was found in the comparison of the communication skills of individuals with hearing impairment attending and not attending sport events. The skill points of the group taking part in sport events are higher than individuals with hearing impairment not taking part in sport activities.

It can frequently be seen that sports players share information with the help of touching with their teammates, coaches and opponents on training or competition fields. It can be thought that this situation can develop sending messages and decoding the meaning in a message through touching.

This research reveals the fact that sport is an important element by which disabled individuals can overcome the communication problems. When the results obtained from the research were taken into consideration, it was found out that the communication skills of the individuals with hearing impairment can be developed via sports.

It is an undeniable fact that sport is a fundamental element in ensuring and developing communication skills. It is a must to encourage individuals with hearing impairment to participate in sport activities, educate the families of individuals with hearing impairment in this context and ensure them to take part in the events that will be done in the future.

THE STUDY OF CORRELATION BETWEEN SECONDARY SCHOOL PLACEMENT SCORES OF SPORTS HIGH SCHOOL STUDENTS AND THEIR LEVEL OF ACADEMIC ACHIEVEMENT¹

SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN ORTAÖĞRETİM YERLEŞTİRME PUANLARI İLE AKADEMİK BAŞARI DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

²Ferhat ÇAKIR*, ²Kadir PEPE,

² Mehmet Akif Ersoy University, School of Physical Education and Sports, Burdur, Turkey

*e-mail: guler_ferhat@hotmail.com

ABSTRACT

In this study, we aimed to investigate the correlation between secondary school placement scores of sports high school students and their level of academic achievement. Secondary school placement scores of 201 sports high school students and their end-of-term grade point averages have been included in the study. Only the data for Isparta Sports High school students have been included in the study. Related data have been obtained from E-school system of Ministry of National Education. While Pearson Correlation analysis has been used to determine the direction of the correlation between the secondary school placement scores of the students and their grade point averages, Simple Linear Regression analysis has been used to study the magnitude of the correlation. In the study, it has been found that there is a statistically meaningful and positive correlation between the secondary school placement scores of the students and their grade point averages. As a result, it can be concluded that for sports high school students, the secondary school placement scores of the students is a significant determinant for end-of-term grade point averages, which shows their academic achievement level.

Keywords: Sport High school, academic achievement, secondary school placement score

ÖZET

Yapılan bu araştırmada spor lisesi öğrencilerinin ortaöğretim yerleştirme puanları ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya toplam 201 spor lisesi öğrencisinin Ortaöğretim Yerleştirme Puanı (OYP) ve dönem sonu not ortalamaları dâhil edilmiştir. Araştırmaya sadece Isparta Spor Lisesi öğrencilerinin verileri dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin OYP ile dönem sonu ortalamalarına ilişkin bilgiler Milli Eğitim Bakanlığı'nın e-okul sistemi üzerinden toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin OYP puanları ile not ortalamaları arasındaki ilişkinin yönünü (doğrusal-zıt) belirlemek için Pearson Korelasyon analizi kullanılırken, ilişkinin büyüklüğünü incelemek için Basit Doğrusal Regresyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada spor lisesi öğrencilerinin OYP puanları ile dönem sonu not ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Sonuç olarak spor lisesi öğrencilerinde akademik başarı düzeyini gösteren dönem sonu not ortalaması üzerinde OYP puanının önemli bir belirleyici olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Spor lisesi, akademik başarı, ortaöğretim yerleştirme puanı

JEL CODES: L83, I20, I21

¹This article was presented as poster in the III. International Sports Science Tourism and Recreation Student Congress, Gaziantep, Turkey.

INTRODUCTION

Academic success is defined as the evaluation of the students with a grade after a certain period of education (Güneş, 2010). High school students are always trying to study, taking exams, working hard to be successful at the exams and to pass their current grades. This continues consistently until they start their careers. In the stages mentioned, it is a common fact that students feel psychological fatigue which leads to a downfall in the academic success level of students related to fatigue (Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013).

The motivations of the students in physical training and sports lesson affect the level of success. According to this, the motivation levels of the students are in parallel with their academic success level. Because the students with high motivation level are willing to plan their academic study plans, execute their plans, and setting a high level targets for the lesson (Akandere et al., 2010). Furthermore, participating into sport activities at early ages affects the academic successes of the students positively. A research in which the opinions of the parents are evaluated, it was found out that parent think that the success levels of the students increases during the periods in which the students take part in sport activities (Yalçın & Balcı, 2013).

It cannot be expected that each exam implemented can be perfect. Because, each examination has its positive sides as well as negative sides or shortcomings. It is extremely important to overcome the negations and that students taking part in the exams be affected by the negations mentioned as least as possible. From this point of view, whether an examination system is successful or not can be determined by evaluating the success levels of the students taking the exam. For the determination of the academic success of the students studying at secondary education institutions, the evaluations of the success they took from the transition to secondary education examination is necessary (Metin, 2013).

In Turkey, students are accepted to the sport high schools via special talent examinations; in addition, the students need to get a certain point from the transition to secondary education examination. Generally the lessons of the sport high schools are related sport field including basic sport training, physical education and sport history, sport physiology, prevention of sport accidents, sport massage, sport psychology, sport organization, sport sociology, sport facilities and materials, sport and nutrition (<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx>). A great proportion of the students studying at sport high schools generally have a sport history. However, getting a high point from the transition to secondary education examination also makes them advantageous.

It can be seen that there are a lot of researches related to the academic success levels of the secondary schools students. However, researches about how the previous success levels of the students affect their academic success levels are limited. It was found out that there is no research about how the previous academic success levels of the sport high school students affect their success. This research with this point of view aims to investigate the relationship between the previous academic success levels of the sport high schools students and their current success level.

MATERIALS AND METHODS

Research Group

In total 201 students 49 of which graduated from Isparta Sport High School; 44 of which are

senior students; 55 of which are junior students and 53 of which is sophomore students.

Data Collection

As a data collection tool, the compilation of documentary resource method was used. In this context, the grade-point averages of the students taking part in this research belonging to each school term and their OYP (The transition to secondary education points) points are taken from e-okul system belonging to Turkish Ministry of Education.

Statistical Analysis

In the analysis of the data obtained from the research, SPSS 22.0 program was used. In the research group, In the determination of the relationship between OYP points and grade-point averages Pearson Correlation Analysis was used, and in order to investigate the size of the relation, Simple Linear Regression Analysis was used. In these analysis, the significance level was determined as $p < 0,05$. In addition to the analysis made, in the determination of the descriptive statistics related to the OYP points and grade-point averages, mean, standard deviation, minimum and peak values were calculated.

FINDINGS

Table 1. Correlation between the OYP points and grade-point averages of the graduate students

		OYP	Mean 9	Mean 10	Mean 11	Mean 12	R ²
OYP	r	1	,673**	,485**	,416**	,420**	-
	p	-	,000	,000	,003	,003	
	N	49	49	49	49	49	
Mean 9	r	,673**	1	,830**	,718**	,530**	,442
	p	,000	-	,000	,000	,000	
	N	49	49	49	49	49	
Mean 10	r	,485**	,830**	1	,830**	,651**	,219
	p	,000	,000	-	,000	,000	
	N	49	49	49	49	49	
10	r	,416**	,718**	,830**	1	,589**	,156
	p	,003	,000	,000	-	,000	
	N	49	49	49	49	49	
Mean	r	,420**	,530**	,651**	,589**	1	,159
	p	,003	,000	,000	,000	-	
	N	49	49	49	49	49	

When Table 1 is analyzed, a meaningful correlation between the OYP points and grade-point averages of the graduate students at the end of each term was found out ($p < 0.05$). It was concluded that in the graduate students, OYP points affect the grape-point average %44,2 at the end of the first grade, %21,9 the second grade, %15,6 the third grade and %15,9 at the fourth grade.

Table 2. Correlation between the OYP points and grade-point average belonging to each term of the senior students

		OYP	Mean 9	Mean 10	Mean 11	R ²
OYP	r	1	,663**	,336*	,200	-
	p	-	,000	,026	,192	
	N	44	44	44	44	
Mean 9	r	,663**	1	,761**	,539**	,496
	p	,000	-	,000	,000	
	N	44	44	44	44	
Mean 10	r	,336*	,761**	1	,829**	,092
	p	,026	,000	-	,000	
	N	44	44	44	44	
Mean 11	r	,200	,539**	,829**	1	,017
	p	,192	,000	,000	-	
	N	44	44	44	44	

When table 2 is analyzed, a meaningful correlation between the OYP points and grade-point average belonging to each term of the senior students was found out ($p < 0.05$). According to the data obtained, it was found out that OYP points affect the first grade-point average %49.6; the second grade-point average %0.92; and the third year grade-point average %0.17.

Table 3. Correlation between the OYP points and grade-point averages of the junior school students

		OYP	Mean 9	Mean 10	R ²
OYP	r	1	,375**	,436**	-
	p	-	,005	,001	
	N	55	55	55	
Mean 9	r	,375**	1	,447**	,125
	p	,005	-	,001	
	N	55	55	55	
Mean 10	r	,436**	,447**	1	,175
	p	,001	,001	-	
	N	55	55	55	

When table 3 is analyzed, a meaningful correlation ($p < 0.05$) was found in the OYP points and grade-point averages of the junior school students belonging to each term. According to the data obtained, it was concluded that OYP points affect the grade-point averages of the junior students %12.5 in the first year and %17.5 in the second year.

Table 4. Correlation between the OYP points of the sophomore students and their grade-point averages

		OYP	Mean 9	R ²
OYP	r	1	,580**	
	p	-	,000	-
	N	53	53	
Mean 9	r	,580**	1	
	p	,000	-	,324
	N	53	53	

When table 4 is analyzed, it was found out that there is a meaningful correlation between the OYP points of the sophomore students and their grade-point averages ($p < 0.05$). Based on the data obtained, it was concluded that OYP points of the sophomore students affect their grade-point averages by %32.4 at the end of the first year.

DISCUSSION AND CONCLUSION

At the end of the research, it was concluded that there is a meaningful correlation between the grade-point averages of the graduate students and their OYP points ($p < 0.05$). Based on the data obtained, it was concluded that OYP points of the graduate students affect their grade-point averages by %44,2 at the end of the first year, by %21,9 at the end of the second year, by %15,6 at the end of the third year and by %15,9 at the end of the last year. According to the findings, it can be seen that the effect of the OYP point decreases as the grade level increases. Especially the OYP point having a significant importance on the first year by %44,2 affects the last year only by %15,9. It can be thought that the reason why this is the case is the fact that the topics in OYP (Turkish, History, Geography, Mathematics) are also in the first grade.

When the relationship between the OYP points and grade-point averages of the first year students evaluated, OYP has an effect on the grade-point average by %32.4 and the relationship mentioned is statistically significant. The effective reason why this is the case is the fact that the topics in OYP is in the first year curriculum.

A meaningful relationship was found between the OYP points and grade-point averages of the junior and senior students studying at sport high school. However, as in the graduate and freshman students, the relationship between OYP points and grade-point averages of junior and senior students decreases as the grade-level increases. The reason for this is the fact that it can be thought that OYP topics is not in their curriculum in the second, third and last year and that their curriculum generally consists of field topics related to sports.

As a result, there is a meaningful and positive relationship between OYP points and the grade-point averages of the sport high school students. As the grade levels of the students increases, the effect of OYP over the grade-point average decreases. The reason why this is the case is the fact that students have class not related to OYP since the beginning of the second year. These recommendations can be made based on the findings obtained from the research:

1. Because the theoretical lessons are intense and practical lesson are low in the first and second year of the sport high school; the importance of academic success should be taught to the students at the beginning of the school through counseling and guidance services, seminars and conferences.
2. Because of the decrease in the theoretical lessons and the increase in the practical lessons in the third and fourth year of the sport high schools, in order to keep the academic success high, refresher courses can be opened to fill this gap.
3. In the first year of the students attending sport high schools, the goal and objectives of the sport high schools should be told to the parents to determine the expectations. Also, in order for the parents of sport high school students to be better prepared for higher education; not only sport competence but also academic success awareness should be raised through seminars and meetings by the help of guidance and counseling services at schools.
4. In accordance with our research, in order to increase academic success, the effect of OYP points in the enrollments of sport high schools should be increased. Also, a report can be presented to the Ministry of National Education and national education council about a new curriculum about the separation of the curriculum based on four academic years in order to increase academic success since the examination structure is based on academic success in the transition to higher education.

REFERENCES

- Akandere, M., Özyalvaç, N. T., & Duman, S. (2010). The Attitudes of The Students in Secondary Education to Physical Education Lesson and The Investigation of Their Success Motivations (Konya Anatolian High School Sample). Selçuk University The Journal of Institute of Social Sciences, 24, 1.
- Çapulcuoğlu, U., & Gündüz, B. (2013) .Investigation of Burnout of High School Students According to Gender, Grade Level, School Type and Perceived Academic Achievement Level. Trakya University Journal of Education, 3(1), 12-24.
- Güneş, V. (2010). Spor Lisesi ve Farklı Liselerdeki Öğrencilerin Atılganlık Düzeyleri İle Akademik Başarılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.
- Metin, M. (2013). Investigate Factor Effecting Of Students' Achievement on High School Entrance Exam-(SBS) Respect to the Different Variables. Journal of Kırşehir Education Faculty, 14(1), 67-83.
- Yalçın, U., & Balcı, V. (2013) Examination of the changes in primary school students' academic success, physical and social behaviors following their attendance to sport activities. SPORMETRE The Journal of Physical Education and Sport Sciences, 11(1), 27-33.
- <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> erişim tarihi 23.11.2015.

SPORDA FAİR PLAY KAVRAMI: FAİR PLAY'İN ÖNEMİ

FAİR PLAY CONCEPT IN SPORT: IMPORTANTCE OF FAİR PLAY

¹Ahmet ŞAHİN*

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Burdur, Türkiye
*e-mail: asahin@mehmetakif.edu.tr

ÖZET

Son yıllarda insanların spora yükledikleri anlamlar farklılaşmış, spordan beklentileri artmış, buna paralel olarak sporda istenmeyen davranışlarda artış meydana gelmiştir. Spor müsabakalarında mutlak kazanma görüşünün ön plana çıkması ile birlikte saha içerisinde sporcular arasında da sportmenliğe aykırı davranışların arttığı görülmektedir. Sporda saha içi ve dışında gerçekleşen, sportmenlik ruhuna aykırı davranışların en aza indirilmesinde fair play bilincinin kazanılması oldukça önemlidir. Spor bilimleri alanında fair play olgusu son yıllarda tüm dünyada üzerinde sıklıkla durulan konuların başında gelmektedir. Ancak yapılan literatür çalışması sonucunda Türkiye’de sporda fair play üzerine yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda yapılan bu araştırmada sporda fair play olgusunun yeri ve önemi üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Spor, sportmen davranışlar, fair play

ABSTRACT

Along recent years, meaning of sport attributed by people has evolved; their expectation from sport increased; accordingly unsportsmanlike behaviors in sport have become prevalent. Upon absolute victory aim has become prominent in sport competitions, unsportsmanlike behaviors among athletes have increased within the field. Gaining fair play conscious is rather important in minimization of unsportsmanlike behaviors that occur within and outside the sport field, which contradicts fairness spirit. Fair play phenomenon in sport sciences has been one of the subjects which emphasized frequently in all over the world recently. However, based on the literature review, it was observed in Turkish literature that there were limited numbers of studies on fair play. In the present study oriented on this concept, significance of fair play in sport was discussed.

Keywords: Sport, sportsmanlike behaviors, fair play

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Kavramsal açıdan ele alındığı zaman spor; bireysel veya toplu olarak yapılan, bireyin fiziksel ve zihinsel yetilerini geliştiren, bir başkasıyla mücadele veya belirlenen bir hedefe ulaşma gayesiyle önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde icra edilen bedensel hareketler bütünüdür. Futbol, voleybol, basketbol, hentbol, tenis, binicilik, kayak, güreş, atletizm gibi birçok branşı içinde barındıran spor, günümüzün en popüler mesleklerinin ve sosyal aktivitelerinin başında gelmektedir (Tanrıverdi, 2012).

Dünyanın birçok ülkesinde ilgiyle takip edilen spor etkinlikleri milyonlarca insanı aynı duygular etrafında bir araya getirmektedir. Bu durumu kendileri için kazanca dönüştürme amacıyla olan bazı insanların ve kurumların faaliyetleri spora ticari bir boyut kazandırmıştır. Buna paralel olarak sportif etkinliklerde insani ve ahlaki değerler geri plana itilmiş, kazanma hırsı ön plana çıkmaya başlamıştır. Böylece sevgi, dostluk, barış, , sportmenlik gibi değerler üzerine kurulu olması gereken spor etkinlikleri, günümüzde sık sık sportmenlik ruhuyla bağdaşmayan şiddet olaylarıyla anılmaya, gündeme gelmeye başlamıştır (Tanrıverdi, 2012). Hatta sportmenlik ruhuna aykırı olan davranışların okul sporlarında dahi görüldüğü belirtilmektedir (Sezen & Yıldırım, 2007).

Spor, barış, mutluluk, hoşgörü, eşitlik, haz, hak, hukuk, disiplin, erdem, sevgi ve saygı gibi insan onuruna yakışır kavramları bünyesinde taşıdığı gibi; hüznün, keder, stres gibi insanların sahip oldukları kavramları da içeren bir etkinlik olarak, insanın bütün varlığını etkileyen bir kavram olma niteliğini sürdürmektedir. Spor olgusu içinde yer alan kavramlardan birisi de fair play kavramıdır. İlk ortaya çıktığı zamanlarda fair play kavramı insan onuruna gösterilen saygının ifade edilmesinde kullanılırken, ilerleyen dönemlerde sporun her türünde ve aşamasında hakça ve dürüstçe oyun oynamanın ereksel bir ahlaki ilkesi olarak kendini kabul ettirmiştir (Pehlivan, 2004). Kaya'ya (2011) göre fair-play anlayışı antrenmanlarda, antrenör eğitiminde, spor ortamında, genel eğitim sistemi içinde, yönetici eğitimi gibi eğitim ortamlarında kazandırılabilir. İnsanların doğuştan sahip olmadığı ancak daha sonra eğitim ile kazandırılan donanımlardan biri olan fair-play anlayışı, bireysel ve toplumsal gelişim için büyük önem kazanmaktadır. Çocuk ve gençlerin hoşgörülü, ahlaklı, erdemli, saygılı davranışlarını olumlu olarak pekiştiren fair-play bilincinin eğitimde aşılması toplumsal gelişimimizde, özellikle gençlerin kişilik gelişiminde büyük rol oynamaktadır.

Her ne kadar fair play'in ön planda olması gerektiği vurgulansa da, günümüzde spor müsabakalarında ahlaki olmayan davranışlar düşündürücü boyutlara ulaşmıştır. Bunun temelinde yatan birçok unsur bulunmakta olup, genellikle alınan önlemlerin yetersiz olması sporda fair play ruhuna aykırı davranışların sergilenme düzeyini arttırmıştır. Henüz okul çağındaki bulunan çocukların katıldığı okul sporlarında bile kazanma güdüsü ön plana çıkmıştır. Bu nedenle sporda fair play üzerine yapılan araştırmaların önemli olduğu, özellikle gelecek nesillerin fair play algılarını artırma konusunda yapılacak olan araştırmaların önem arz ettiği belirtilmektedir (Topan, 2011). Yapılan bu araştırmada da sporda fair play kavramının önemi üzerinde durulmuştur.

Fair Play Kavramı

Sözlük anlamı olarak 'fair' kavramının kökeni eski İngilizcede 'foeger' kelimesinden gelmekte olup, 1. çekici, güzel, 2. temiz, 3. sarışın (açık renk saç), 4. açık ve güneşli, 5. adil ve dürüst, 6. kurallara göre davranma gibi anlamları bulunmaktadır. Fair play anlayışını 1 ve 2. anlamlarından türeterek yorumlandığı zaman değerler veya tutumlarla ilgili olmaktadır. 5 ve 6. anlamlarına göre yorumlandığı zaman formal bir anlayış ortaya çıkmaktadır ve adalet kavramını işaret etmektedir (Loland, 2002; Aktaran: Sezen-Balçıkınlı, 2009).

Fair play kavramı Türkçe'ye "dürüst oyun" olarak geçmiştir. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi fair play kavramına sportif erdem anlamı yüklenmektedir. Sportif erdem ifadesi ise rakibine ahlaki olarak üstünlük sağlama anlamına gelmektedir. Sporda fair play iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Birincisi kurallara yönelik sportif erdemdir. İkincisi ise yaşama ilkesi olarak sportif erdemdir (Şebin ve ark., 2007). Tanrıverdi'ye (2012) göre fair play; kurallara uymadan da öte belli bir davranış ve düşünce tarzının benimsenmesini ifade etmekte olup, söz konusu düşünce tarzı; rakibine kasıtlı ve bilinçli olarak fizyolojik ve psikolojik zarar verecek her tür eylemden kaçınma, hırslarına yenik düşmeden centilmence mücadele etme, rakibinin haklarını gözetme şeklindedir. Nitekim spordaki temel amaçların başında söz konusu centilmen davranışların sergilenmesi gelmektedir. Spor; şampiyon olmak ya da kazanmak için hiçbir kural tanınmadan, ahlaki ve insani değerleri hiçe sayarak mücadele etmek demek değildir. Aksine sevgi, saygı, dostluk, kardeşlik gibi ahlaki ve insani değerler çerçevesinde mücadele etmek demektir. Böyle bir mücadele biçimi diğer insanlara zarar vermeme, onlara saygı duyma, adil ve şefkatli olma gibi ahlak kuralları çerçevesinde olacaktır. Bunun aksi bir durum ahlaki olmayacağı için spor ve centilmenlik ile bağdaşmamaktadır.

Sporcular açısından değerlendirildiği zaman faif play sporcunun, rakibi ile eşit şartlarda bulunması için samimi bir arzu duyması, rakibinin kötü durumundan istifade etmeyi

reddetmesi, yazılı kurallar dâhilinde rakibine belirli avantajlar sağlaması, söz konusu kurallardan tek taraflı olarak yararlanmaya kalkışmaması anlamına gelmektedir. Sporcu kendi fayda ve yargısına uygun olmasa dahi, hakemlerin doğru karar almalarına yardım etmek durumundadır. Sporcu kazanacağı ödülü ya da galibiyeti ikinci planda görerek, istikrarlı ve azimli bir biçimde sadece yazılı kurallara değil, yazılı olmayan kurallara da uyması beklenmelidir. Takım içerisinde yer alan sporcular, yalnızca kendilerine değil, aynı zamanda takımın bütün üyelerine karşı da sorumludur. Bundan dolayı her sporcu takımında bulunan diğer sporcu arkadaşlarına destek olmalı, onlara cesaret vermeli ve onlar üzerinde yararlı bir etkisi olmalıdır. Takımdaki tüm sporcular birbirlerini ölçüp değerlendirmeli ve birbirlerine karşı hakem durumunda olmalıdır. Bu nedenle takım kaptanları özellikle fair-play konusunda çok yetenekli, inançlı, istekli ve becerikli sporcular arasından seçilmelidir (Pehlivan, 2004).

Fair Play'in Tarihi

Fair play kavramı 18. Yüzyıldan itibaren spor bilimleri alanında sıklıkla kullanılan terminolojik bir terim olup (Yıldırım, 2004), fair play kavramının 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başlarında İngiltere' deki okul sporlarında kullanıldığı belirtilmektedir (Kaya, 2011).

Spor bilimleri literatüründe fair play kavramı ülkemizde son 30 yıldır sıklıkla gündeme gelen bir kavramdır. Fair play spor kavramı içerisinde değerlendirilen bir kavram olmakla birlikte hayatın tüm alanlarında karşılıklı adil olmayı, haklara saygıyı ve dürüst olmayı simgeleyen ve uygulanması gereken temel ahlaki değerler olarak ifade edilmektedir. Fair play olgusunun öğretimi ve anlatımı aile içerisinde başlayıp okullarda ve sonrasında toplumda kendisini göstermesi gereken bir yaşam disiplini olarak değerlendirilmektedir. Fair play olgusu sadece spor alanındaki ilişkileri düzenleyen bir kavram olmayıp, bir kültür olayı olarak ele alınmaktadır. Bu yönüyle fair play bir yaşam biçimi olarak değerlendirilmektedir (Tel, 2014).

Tarihsel süreç içerisinde sporda centilmenliğin bir ahlak ifadesi olarak övüldüğü kolejlerden öğrenciler üniversitelere, daha sonra da bütün kıtalara dağılarak fair-play kavramını beraberinde taşımış ve yaygın hale getirmiştir. Fair play kavramı modern olimpiyatların başladığı dönemden itibaren daha verimli ve vazgeçilmez bir ilke olarak, olimpizm ruhu içinde ifade edilmeye başlamasıyla daha önemli ve vazgeçilmez bir ilke olarak, olimpizm ruhu içinde ifade edilmeye başladığını yapılan incelemelerde giderek önemli bir hale gelmiştir. Ülkemizde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (TMOK) ve Ulusal Komiteler spor ortamının bulunduğu her alanda spor ahlakına, insan onuruna aykırı davranışları önlemede fair-play kavramını öne çıkarma çabası içerisinde girmişlerdir (Pehlivan, 2004). Ülkemizde fair play alanında TMOK tarafından verilen fair play ödülleri fair play anlayışını ön plana çıkarmak için yapılan faaliyetler arasında yer almaktadır. Türkiye'de ilk fair play komisyonu da 1981 yılında TMOK bünyesinde oluşturulmuştur (Kaya, 2011).

Sporda Fair Play'in Önemi

Spor etkinliklerine katılımın temelinde belli bir başarı kazanma arzusu yatmakta olup, spor sahasına çıkan her birey mutlaka galip gelmek ve rakibini yenmek amacıyla sahaya çıkmaktadır. Oysaki sporda kazanılan başarı, şampiyonluk, madalya ve ödüllerin sporcular için amaç değil, birer araç olması gerektiği savunulmaktadır. Bu nedenle spor etkinliklerine katılan insanların sportif erdem duygularının gelişmesine gereksinim duyulmaktadır. Bunun sağlanabilmesi için öncelikli olarak sporcuların kazanmak için her yola başvurmaları engellenmeli, sporcular kazanmak için sportmenlik kurallarını ihlal etmeden yarışmalıdır. Ancak yapılan araştırmalar günümüzde sporcuların başarıya endeksli bir yapıya sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bu durum sporun "her ne pahasına olursa olsun kazanmak için verilen bir mücadele" olarak algılanmasına zemin hazırlamıştır. Diğer bir deyişle spor, sportif erdem için yapılması gerekirken, artık şampiyonluk, madalya ve ödül kazanmak için yapılır

hale gelmiştir. Sporun gerçek amacından uzaklaşarak başarıya endeksli hale gelmesi sportif mücadelelerde ahlaki değerlerde yozlaşmayı beraberinde getirmiş, buna paralel olarak sportmence mücadele yerini kazanma hırsına bırakmıştır (Tanrıverdi, 2012).

Sportif açıdan ele alındığı zaman fair play, dürütsçe ve rakibin haklarına saygılı bir oyun, kurallara bağlılık, haksız avantajdan kaçınma, rakibe saygı ve rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışmama; rakibi mağlup etmekten ziyade rakiple beraber olmaktan zevk almayı; takımınızın attığı gol kadar, takımınıza atılan gölün de güzelliğini takdir etmeyi ilke olarak benimsemek anlamına gelmektedir. Kavramsal açıdan ele alındığı zaman fair play kavramı yalnızca hakem-sporcu ya da iki sporcuyu ilgilendiren yeni bir iletişim biçimi değildir. Fair play, spor alanlarında seyirciden masöre, sporcuların antrenörlere, spor yöneticilerinden hakemlere kadar spora katılan herkesi doğrudan ilgilendiren bir anlayıştır. Fair play kavramının temelinde “Takımınızı destekleyebilirsiniz ama karşı takıma hakaret etme hakkınız yoktur” ilkesi yatmaktadır (Pehlivan, 2004).

Sporda fair play olgusu kural bilinci ile sınırlı olmayıp, sporun sosyo-kültürel ve ahlaki normlarını da tanımlayan bir kavramdır. Kelimenin kullanımı kurallara bağlılık, yönetime ve kararlarına saygı, yarışanlara saygı vurgulanmakta olup, fair play olgusu oyunda ilkeli olmak, başarıda ve yenilgide ölçülü davranışlar göstermekle ilişkili olarak kullanılmaktadır (Tel, 2014).

Sonuç

Fair play olgusu sporcuların yarışmalar esnasında, zor şartlar altında dahi kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli olarak riayet etmeleri, fırsat eşitliğini bozmamak amacıyla haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışmamaları, rakibi düşman değil, aksine oyunun gerçekleşmesini sağlayan, eşdeğer haklara sahip birey ve partner olarak görmeleri ve değer vermeleri çabalarında kendini göstermektedir (Yıldıran, 2004). Bu nedenle sporda fair play olgusu sportmenlik ruhunun korunmasında ve geliştirilmesinde önemli bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanında spor ortamında antrenör, sporcu, hakem, spor yöneticisi, taraftar ve spor medyası tarafından fair play anlayışına uygun davranışlar sergilenmesi spor ortamında şiddet ve saldırganlık içeren davranışların en aza indirilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Kaya, S. (2011). *İlköğretim okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğrencilerinin okul spor programlarındaki fair-play anlayışları: Bolu ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Loland, S. (2002). *Fair play in sport: A moral norm system*. London: Routledge.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-Play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Sezen-Balçıkınlı, G. (2009). *Profesyonel futbolcuların fair playe yönelik davranışları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şebin, K., Tozoğlu, E., Yılmaz, S., Demirel, N., & Bostancı, Ö. (2007). Spor yapan üniversite öğrencilerinin fair play'e ilişkin görüşleri. *Atatürk University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 9(2), 1-14.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Tel, M. (2014). Türk toplum yaşantısında fair play. *International Journal of Science Culture and Sport*, 1, 694-704.

Topan, A. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin fair play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldıran, İ. (2004). Fair play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.

EXTENDED ABSTRACT

As it is commonly known that sport activities are rather beneficent on human health, sport phenomenon is considered as one of the indivisible part of the social life. Along history, sport phenomenon has been an essential element inhuman life in all periods. This situation suggests that sport has a social dimension. While remarkable developments have been observed in sport, essential element of social life, along recent years, meanings attributed to sport by people have evolved; expectations of individuals from sport have increased. Sport activities participated by humans only for wellness, health, entertainment and leisure in the past have now become activities for sharp competition. This situation has provided ground for athletes within the field and for sport administrations and supporters outside the sport placing victory into prominence and refusing defeat.

Whereas meaning ascribed by supporters, sport administrations and by athletes within the field has changed, as their expectation has increased; and as sport has transformed into a game oriented on winning, they constituted ground for undesired behaviors in sport. When it is considered from the points of supporters, hooligan behaviors have been reported more frequently in comparison with the past. When it is considered in terms of sport an administration, unfortunate public statements of administrators have been encountered more frequently through press. When it is considered from the points of sportsmen struggling in the field, an increase in both physical and verbal attacks has been observed among sportsmen. In spite of current legislations and highly deterrent punishments, an increasing trend has been observed with these behaviors.

In parallel to the increase in unsportsmanlike behaviors, initiatives of organizations giving services in sport domain to fight against those adverse acts have been intensified as well. When it is considered at the national scale, it is known that all countries enact legislation relevant with violence in sport; nevertheless it is also known that legal procedures are considered insufficient alone in fighting against undesired behaviors in sport. At this point, a need for raising awareness among sport community about fair play has emerged. In this study, fair play phenomenon in sport was emphasized.

In this study, one of the common research models in the literature, compilation, was harnessed. In this scope, first, national and international studies on fair play concept were reviewed; and the relevant findings obtained aforesaid studies were discussed in the light of the relevant literature. Based on the literature review, following results were determined regarding significance of fair play concept in sport:

Fair play phenomenon in sport minimizes factors deteriorating sport moral. On the foundation of this, the fact that behaviors parallel to fair play develop and consolidate sport moral lies. Within the sport environment, not only athlete or supporters, but also sport administrations and watchers frequently tend to display behaviors deteriorating sport moral. At this point, as number of individuals with higher fair play perception increases, it is reported that behaviors deteriorating sport moral would decrease.

Fair play phenomenon in sport contributes in reduction of actions committed by athletes, against the spirit of sportsmanship. As it is commonly known, a serious increase has been

observed in athletes' behaviors contrasting with spirit of sportsmanship recently. Of the prominent causes of this, there is absolute desire for victory. When fair play philosophy is considered, it could be observed that fair play is founded on friendly competition philosophy rather than desire for absolute victory. Therefore, athletes with fair play understanding considers playing game by respecting their competitors apart from desire for absolute victory. This situation constrains athletes with high fair play awareness from exhibiting unsportsmanlike behaviors in sport field.

Fair play phenomenon does not only exist within sport fields as a prominent, but in the meantime, it is in the foreground outside the sport fields. Individuals participate in sport activities not only by competitor or a team player, but also a sports fan or audience. There are numbers of behaviors which do not correspond to sportsmanship, exhibited by audience and sports fan outside the sport field. Sports fans and audience with higher fair play awareness usually avoid such adverse behaviors. However, proportion of sports fans and audience with high fair play awareness is quite low. The essential reason of this fact is that knowledge levels of sports fans and audience concerning fair play concept are insufficient. Therefore, initiatives for raising awareness of sports fans and audience regarding fair play are crucial in sport environment.

Besides sports fans, audience and athletes, another group who display undesired behaviors in sport environment is sport administrators. They usually make public statements to maintain their reputation and prestige and to motivate their teams to act along the absolute victory motion.

Sport administrators discontented with outcomes of sport competitions increase violent and provocative tone of their statements, which provide foundation for both athletes and sports fans to display undesired behaviors in sport. At this point, sport administrations with higher fair play awareness level pay more attention to the statements that they make in the public. Behaviors displayed by sport administrators appropriate to fair play contribute in inclination of especially athletes and sports fans towards sportsmanship.

Conclusively, fair play codes are significantly important in minimization of undesired behaviors in sport and maintaining sport competitions appropriate to the sportsmanship. In the order to ensure witness fair play behaviors in sport field and to perform sport competitions within the friendship framework, it is rather important to develop fair play perceptions of individuals from sport domain. In this regard, aforesaid groups are required to be provided training to enhance their awareness about fair play; athletes, sport fans and sport administrations are required to follow fair play rules; awards and prized specially designated for athletes and sport administrators displaying fair play behavior must be increased, and course, seminars and education activities concerning fair play must be organized at sport departments of universities.

FUTBOL TARAFTARLARININ FAİR-PLAY ANLAYIŞLARI

FAIR-PLAY UNDERSTANDINGS OF FOOTBALL FANS

¹Recep KOTAN, ²Hayri AYDOĞAN*

¹Araklı Saffet Çebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Trabzon, Türkiye

² Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize, Türkiye

*e-mail: hayriaydogan@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmamızda, Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışlarının demografik bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Futbol taraftarlarının Fair-Play anlayışlarını belirlemek amacıyla bir ölçme aracı gerçekleştirilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapıldıktan sonra, ölçme aracı 889 kişiye uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre çıkan bulgularda; futbol taraftarlarının büyük bir kısmının erkek, 18-22 yaş gurubu ve il merkezi doğumlu oldukları, eğitim durumlarına bakıldığında büyük çoğunluğun üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip olduğu, meslekleri incelendiğinde ise çoğunluğun; öğrenci, sabit ve düzenli gelir getiren meslek grubundan olmadığı ve orta gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmamız bulgularında, kadın taraftarların erkeklere oranla Medyaya ilişkin Fair-Play anlayışlarının daha yüksek olduğu, erkek taraftarların ise Rakip Takıma ilişkin Fair-Play anlayışlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Üniversite ve üstü mezunu olan taraftarların Medyaya ilişkin Fair-Play anlayışlarının diğer eğitim seviyesine sahip taraftarlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite ve üstü mezunu taraftarların Kendi Takımına ilişkin Fair-Play anlayışlarının diğer eğitim seviyesine sahip taraftarlara göre daha yüksek olduğu; Alt gelir düzeyine sahip taraftarların ise Kötü Tezahurat ve Kavga Olaylarına, Kendi Takımına ilişkin Fair-Play anlayışlarının diğer gelir seviyesine sahip taraftarlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çıkan bir başka sonuçta ise; 13-17 yaş gurubu taraftarların Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara Karışmaya ilişkin Fair-Play anlayışlarının diğer yaş grubu taraftarlara göre düşük olduğu; Rakip Takıma ilişkin Fair-Play anlayışlarının ise daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Görülmektedir ki; ortaya çıkan sonuçların çeşitliliğinin ilgili alan literatürüne önemli katkılar sağlayacağı; yeni ve farklı bilimsel çalışmalara ışık tutacağı düşünülerek bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Futbol, taraftar, fair-play

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine fair play understandings of football fans with in the scope of some demographical variables. A data collection tool was created to determine these fair play understandings of football fans. After the validity and reliability study, this scale was conducted to 889 individuals. According to the analysis results, most of the football fans consist of males at 18-22 age group who were born in city centers. When considering their educational status, it was seen that most of the participants are graduate or postgraduate and when considering their professional status, most of the participants do not have a stabilized and regular income from their professions; on the contrary, they have an average income. In addition, the findings of our research show that female fans have more understanding related to media fair play than male fans. On the other hand, male fans were seen to have higher fair play understanding related to guest team. It is understood that fans who have graduate and postgraduate degrees have more fair play understanding related to media fair play than the others who have different educational status. According to the findings, fans who have graduate and undergraduate degrees have more fair play understanding related to the team which they support than the others who have different educational status and fans who have a low income join fights and incidents and have higher fair play understanding related to the team which they support than the others with higher educational status. The results also demonstrate that fans who are at 13-17 age group have less fair play understanding in throwing foreign matters in the field and getting into the incidents than fans who are at older age groups. However, their fair play understanding related to guest team was determined to be higher. It can be seen that the diversity of the obtained results may contribute to literature and initiate new and different scientific research. Therefore, some recommendations were given in the study.

Keywords: Football, fans, fair-play

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Dünya'da özellikle de 1890'lı yıllardan sonra ülkemizde "Günümüz Sportu" olarak adlandırılan "Futbol"; içinde barındırdığı birçok olgusuyla insanlarda merak uyandıran, gelişen teknoloji sayesinde takip edilebilirliği katlanarak artan, insanlara sadece oynarken değil izlerken de zevk veren, insanlara sosyalleşme imkanı sağlayan, bir araya gelerek taraftarlık, üyelik ve bir kulübe ait olma duygusunun heyecanını yaşatan "Güzel Bir Oyun" dur (Aydoğan, 2012).

Bunca olguyu içinde barındıran, dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın toplumlarca ortak bir dil oluşturan futbolun en önemli faktörlerinden ikisi de "Taraftarlık" ve beraberinde getirdiği "Fair-Play" anlayışıdır. Fair-Play kavramı insanın benliğine gösterilen saygı biçimi olarak şekillenmekte, sporun her kademesinde ve her çeşidinde hakkıyla ve dürüst oyun oynamanın gerekli ahlaki ilkesi olarak kabul görmektedir.

Fair-Play kavramı sadece futbolcu-hakem veya iki futbolcuyu ilgilendiren yeni bir olgu değildir. Fair-Play, futbol alanlarında; seyirciden masöre, futbolcudan antrenöre, yöneticiden hakemlere kadar futbola katılan herkesi doğrudan ilgilendiren yeni bir anlayış ve (Tel, 2014) "*Takımınızı destekleyebilirsiniz ama karşı takıma hakaret etmek hakkınız yoktur*" ilkesi olarak kabul görmektedir (Erdemli, 2002).

Araştırma konumuz kapsamı; Futbol Taraftarlığını, "Futbol Virüsleri" diye adlandırdığımız "Fanatizm" ve "Holiganizm" ile karıştıran taraftarların, müsabaka öncesi, müsabaka esnası ve sonrasında meydana gelen olumsuz olaylarda sergilediği negatif davranışların sosyolojik ve psikolojik boyutunu ortaya koymaktadır.

Türkçe'de "*Dürüst Oyun*" anlamına gelen Fair-Play; kökeni hayli eskilere dayanan bir kavramdır. Fair-Play, "*Sporcuların yarışmalar esnasında, güçleşen şartlar altında dahi kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli olarak riayet etmeleri, fırsat eşitliğini bozmamak amacıyla haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışmamaları gibi spora erdem katan değerler*" olarak tanımlanmaktadır (Şebin, 2012).

Onca olumsuz örneklerine karşın; son yıllarda günümüz Futbol Dünyasında; olumlu Fair-Play örneklerine taraftarlardan çok, sahada mücadele eden rakip takım futbolcuları arasında rastlanmaktadır. Öyle ki; Fair-Play örneği gösteren futbolcular ve Kulüpleri, Ulusal ve Uluslararası Organizasyon Komiteleri ve Federasyonlarca ayrıca ödüllendirilerek tarafı tarafsız herkesi Fair-Play'e teşvik etmekte ve bu sayede Fair-Play ligleri oluşturulmaktadır.

Örneğin; "*Türkiye Futbol Federasyonu futbol aracılığı ile dünya barışına yaptığı katkılardan dolayı uluslararası alanda en itibarlı ödülleri olan "2008 FIFA Fair Play" ödülünü almıştır*"(Şebin, 2012).

Görüldüğü üzere, Fair-Play anlayışı gün geçtikçe önemli bir statü ve tanınırlık unsuru haline gelmekte, etkisini gün geçtikçe artırarak futbolculardan çok futbolun diğer unsurlarına da yansımaya başlamıştır. Dolayısıyla, "*Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışları*"; futbol dünyası içinde önemli bir yer teşkil edeceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan yöntem, evren ve örneklem, verilerin ve veri toplama aracının özellikleri, anketin geçerlik ve güvenilirlik

çalışması, ölçeklerin uygulanması ve bulguların elde edilmesinde kullanılan istatistiksel çözümleme teknikleri üzerinde durulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmamız *Evrenini*, Türkiye Süper Liginde mücadele eden tüm Trabzonspor Kulübünün futbol taraftarları oluşturmaktayken; *Örneklemini* ise Trabzonspor taraftarlarından tesadüfi yollarla belirlenen 889 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve İşlem Yolu

Araştırmada futbol taraftarlarına uygulanmak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan "Demografik Bilgi Formu" ve "Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışlarını Belirleme Ölçeği" bulunmaktadır.

Demografik Bilgi Formu; "Cinsiyet, Yaş, Eğitim Düzeyi, Meslek, Medeni Hali, Doğum Yeri ve Gelir Düzeyi" olmak üzere 7 sorudan oluşurken, Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışlarını Belirleme Ölçeği ise; 30 soru ve 5 alt bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde 1-8. sorular "Kötü Tezahürat ve Kavga", 2. bölümde 9-14. sorular "Medyanın Tutumu", 3. bölümde 15-17. sorular "Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara Karışma", 4. bölümde 18-23. sorular "Kendi Takımına Dönük Tutumlar" ve 5. ve son bölümde 24-30. sorular "Rakip Takıma Karşı Tutumlar" şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmada; tesadüfi yolla belirlenen Trabzonspor takımı futbol taraftarlarına; tek yaprağa önlü arkalı yerleştirilen "Demografik Bilgi Formu" ve "Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışlarını Belirleme Ölçeği" araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Ölçeğimiz "*Evet, Hayır ve Bazen*" cevaplarından oluşan sayısal değer ifade etmeyen değişkenlere ait bazı özellikleri tanımlayan kategorik bir Sınıflama Ölçeği (Nominal) (spssiletezeanalizleri.wordpress.com) olmakla birlikte; soruları açık, anlaşılır ve net bir biçimde hazırlanmış, taraftarların her soruya tek bir cevap vermeleri istenmiştir. Yazılan maddeler; bireylerin kendi takımına, rakip takıma, medyaya ve diğer kurallara ilişkin tutumlarını ölçmek üzere hazırlanmıştır. Bu şekilde taraftarların Fair-Play anlayışının çok boyutlu olarak incelenmesi, maddelerin düzenlenmesi, içeriği temsil etmesi, içeriğe uygunlukları ve kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Çalışmanın kuramsal boyutu, daha önce yapılan araştırmalar ve literatür taraması yapılarak, maddelerin düzenlenmesi, içeriği temsil etmesi ve içeriğe uygunluklarını sağlamak için kapsam geçerliğine ilişkin uzman görüşleri alınarak 65 maddelik soru havuzu oluşturuldu ve 115 taraftardan oluşan örneklem grubuna uygulanarak ön analizler yapıldı.

Ölçeğin *Geçerliliğine* yönelik yapılan "Açımlayıcı Faktör Analizi" (AFA)'da faktörleştirme tekniği kullanılmış, faktörlerin yorumlanmasında açıklık ve anlamlılığı sağlamak için Varimax dik eksen döndürmesi yapılmış ve madde öz değerleri dikkate alınarak iç tutarlılığı % 30'un altında olan sorular elenmiştir. Örneklemin büyüklüğünün geçerliğini istatistiksel olarak test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin'in (KMO) örneklem yeterliği ölçümü yapılmıştır. Buna göre ölçeğin KMO örneklem uygunluğu değeri .697 bulunmuş ve Bartlett'in küresellik testinin anlamlılık seviyesinin 0,000 çıkması ($p \leq 0,05$ için) verilerin faktör analizine uygun olduğunu bu değerlerin ölçeğin geçerlik işlemlerini yürütebilmeye elverişliliğini göstermiştir. Döngüsel yöntemle yapılan analiz sonucunda 5 faktörlü 30 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin 1.bölümü "Kötü Tezahürat ve Kavga", 2. Bölümü "Medyanın Tutumu", 3. bölümü "Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara Karışma", 4. bölümü

“Kendi Takımına Dönük Tutumlar” ve 5. ve son bölümü “Rakip Takıma Karşı Tutumlar” şeklinde isimlendirilmiştir.

Güvenirlilik çalışması maddeler arası iç tutarlılık yöntemi Cronbach Alfa (α) ile gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılığın ölçütü olan Cronbach α katsayısının 0.40’ın altında bir değer alması ölçeğin “güvenilir olmadığını”, 0.40-0.59 arasında olması ölçeğin “düşük güvenilirlikte” olduğunu, **0.60-0.79 arasında değer alması ölçeğin “oldukça güvenilir” olduğunu** ve 0.80-1.00 arasında olması ölçeğin “yüksek güvenilirlikte” olduğunu ifade etmektedir (Tavşancıl, 2002). İç tutarlılık yöntemi ile güvenirlilik katsayısı yapılan analiz sonucunda, “Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışlarını Belirleme Ölçeği”nin bütünü için güvenirlilik Cronbach Alfa (α) değeri **0.68** olarak bulunmuştur.

Verilerin Analiz Teknikleri

Araştırma kapsamında söz konusu verilerin analizinde IBM SPSS paket programı kullanılmıştır. Buna göre bağımsız iki grubun ortalamalarının karşılaştırılması için parametrik istatistiksel yöntemlerden biri olan “Bağımsız Gruplar İçin (t) Testi” kullanılmış, üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamalarının karşılaştırılması için ise yine parametrik istatistiksel yöntemlerden biri olan “Tek Yönlü Varyans Analizi (f) testi (ANOVA)” kullanılmıştır. ANOVA (f) testinin sonucunda varsa farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ise “Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Scheffe Testi” kullanılmıştır.

“Scheffe testi F testinden sonra çoklu karşılaştırmalarda en sık kullanılan testtir. Gruplar arasında mümkün olan bütün doğrusal kombinasyonların karşılaştırması için Scheffe metodu geliştirilmiş olup; bu metot genel itibariyle, en esnek ve karşılaştırılacak grup sayılarının çok olması durumunda alfa (α) hata payını kontrol altında tutabilen (conservative) ve gruplardaki gözlem sayılarının eşit olması varsayımını dikkate almayan bir Post-Hoc türü olarak ele alınmaktadır” (Scheffe, 1953; Scheffe, 1959; akt. Kayri, 2009).

BULGULAR

Tablo 1: Araştırma Grubuna Ait Tanımlayıcı İstatistikî Bulgular

Faktör	Değişken	F	%
Cinsiyet	Erkek	753	84,7
	13-17	38	4,3
Yaş	18-22	276	21,3
	23-27	189	9,7
	28-32	111	12
	Okuma-Yazma ve İlkokul	80	9
Eğitim Düzeyi	İşsiz	70	7,9
	Memur	145	16,3
	İşçi	107	12
	Serbest Meslek	217	24,4
	Ev Hanımı	13	1,5
	Öğrenci	314	35,3
	Emekli	23	2,6
	Medeni Hali	Evli	517
Bekar		360	40,5
Diğer		12	1,3
Doğum Yeri	Köy	172	19,3
	Belde	32	3,6
	İlçe	247	27,8
	İl	419	47,1
	Yurt dışı	19	2,1
Gelir Düzeyi	Alt	139	15,6
	Orta	698	78,5
	Üst	52	5,8

Anketi değerlendiren futbol taraftarlarının; 753 kişi (%84,7) erkek, 136 kişi (%15,3) kadın olduğu; Yaş aralıklarına bakıldığında ise çoğunluğun 276 kişi (%31) ile 18-22, yaş gurubunda olduğu; Eğitim durumları değerlendirilmesinde ise 80 kişi (%9) okur-yazar ve ilkokul, 111 kişi (%12,5) Ortaokul, 345 kişi (%38,8) Lise ve 353 kişinin de (%39,7) Üniversite ve Lisans Üstü durumda olduğu anlaşılmaktadır.

Meslek grubu değişkeninde ise 70 kişi (%7,9) işsiz, 145 kişi (%16,3) memur, 107 kişi (%12) işçi, 217 kişi (%24,4) serbest meslek, 13 kişi (%1,5) ev hanımı, 314 kişi (%35,3) öğrenci ve 23 kişinin de (%2,6) emekli olduğu görülmektedir.

Ayrıca; taraftarların 517 kişisi (%58,2) evli, 360 kişisi (%40,5) bekar ve 12 kişinin de (%1,3) diğer grup taraftardan oluştuğu görülmekteyken; Gelir durumları gözetildiğinde; 139 kişisi (%15,6) alt gelir, 698 kişisi (%78,5) orta gelir ve 52 kişinin ise (%5,8)'le üst gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma grubumuzla alakalı tüm diğer istatistikî bulgular yukarıda ki **Tablo 1**'de ifade edilmiştir.

Tablo 2: Fair-Play Anlayışının Cinsiyet Değişkenine Dayalı Farklılıkları

Faktör	Cinsiyet	N	Ort	Ss	T	P
Kötü Tezahürat ve Kavga Olaylarına İlişkin Tutumlar	Erkek	753	1,98	0,34	0,58	0,56
	Kadın	136	1,96	0,27		
Medyaya İlişkin Tutumlar	Erkek	753	1,68	0,44	-3,83	0,001**
	Kadın	136	1,83	0,47		
Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara İlişkin Tutumlar	Erkek	753	1,99	0,28	0,99	0,32
	Kadın	136	1,97	0,25		
Kendi Takımına İlişkin Tutumlar	Erkek	753	1,66	0,38	-0,09	0,93
	Kadın	136	1,66	0,35		
Rakip Takıma İlişkin Tutumlar	Erkek	753	1,72	0,27	2,14	0,03*
	Kadın	136	1,67	0,25		

* p<0.05., ** p<0.001.

Yapılan t testi analiz sonucuna göre, kadınlarla erkeklerin medyaya ilişkin Fair-Play tutumları arasında anlamlı farklılıklar vardır, t = -3,83, p<0.001. Bu farklılık kadınların medyaya ilişkin Fair-Play tutumlarıyla ilgili puanların (Ort.= 1.83, Ss= 0.47) erkeklerin puanlarından (Ort.= 1.68, Ss= 0.44) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Diğer bir farklılık ise erkek taraftarlarla kadınların rakip takıma ilişkin Fair-Play tutumları arasında vardır, t =2,14, p<0.05. Bu farklılık erkeklerin rakip takıma ilişkin Fair-Play tutumları ile ilgili puanların (Ort.=1.72, Ss= 0.27) kadınların puanlarından (Ort.= 1.67, Ss= 0.25) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3: Fair-Play Anlayışının Yaş Değişkenine Dayalı Farklılıkları

Faktör	Kaynak	KT	Sd	KO	F
Kötü Tezahürat ve Kavga Olaylarına İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,54	6	0,01	0,82
	Grup içi	97,78	882	0,01	
	Toplam	98,32	888		
Medyaya İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	2,21	6	0,03	1,86
	Grup içi	174,72	882	0,01	
	Toplam	176,93	888		
Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	1,82	6	0,03	4,01**
	Grup içi	66,65	882	0,07	
	Toplam	68,46	888		
Kendi Takımına İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	1,07	6	0,01	1,25
	Grup içi	125,62	882	0,01	
	Toplam	126,69	888		
Rakip Takıma İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	1,52	6	0,02	3,71*
	Grup içi	60,05	882	0,06	
	Toplam	61,57	888		

*p<0,05, **p<0,01. KT= Kareler toplamı, Sd = Serbestlik derecesi, KO = Kareler ortalaması.

Araştırmaya katılan ve farklı yaş düzeyine sahip olan taraftarların Fair-Play tutumları arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan Varyans analizi (F testi) ve bu analizden elde edilen sonuçların farklılık kaynaklarını belirlemek için de Scheffe Ranj testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, farklı yaş düzeyine sahip olan taraftarların sahaya yabancı madde atma ve olaylara ilişkin anlayışları arasında anlamlı farklılıklar vardır, $F_{6,882} = 4.01$, p<0.001. Bu farkın 13-17 ile 23-27 olanlar arasında olduğu görülmüştür (FO = -0.22, p<0.001). Bu durumda 23-27 olanların sahaya yabancı madde atma ve olaylara ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır. 13-17 ile 18-22 olanlar arasında da anlamlı farklılık vardır (FO = -0,17, p<0,05). Bu durumda 18-22 olanların sahaya yabancı madde atma ve olaylara ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır. 13-17 ile 28-32 olanlar arasında da anlamlı farklılık vardır (FO = -0,20, p<0,05). Bu durumda 28-32 olanların sahaya yabancı madde atma ve olaylara ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır. 13-17 ile 43 ve üstü olanlar arasında da anlamlı farklılık vardır (FO = -0,19, p<0,05). Bu durumda 43 ve üstü

olanların sahaya yabancı madde atma ve olaylara ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır.

Başka bir anlamlı farklılık rakip takımına ilişkin Fair-Play tutumları arasında vardır, $F_{6,882} = 3.71$, $p < 0.05$. Araştırma sonucunda bu farkın 13-17 ile 38-42 yaş arası olanlarda olduğu görülmüştür (FO = 0.12, $p < 0.05$). Bu durumda 13-17 olanların rakip takıma ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır. 13-17 ile 43 ve üstü yaşlarda olanlar arasında da anlamlı farklılık vardır (FO = 0.11, $p < 0.05$). Bu durumda 13-17 olanların rakip takıma ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 4: Fair-Play Anlayışının Eğitim Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıkları

Faktör	Kaynak	KT	Sd	KO	F
Kötü Tezahürat ve Kavga Olaylarına İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,44	3	0,15	1,32
	Grup içi	97,89	885	0,11	
	Toplam	98,32	888		
Medyaya İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	2,03	3	0,68	3,42*
	Grup içi	174,90	885	0,20	
	Toplam	176,93	888		
Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,13	3	0,04	0,56
	Grup içi	68,34	885	0,08	
	Toplam	68,46	888		
Kendi Takımına İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	2,45	3	0,82	5,81**
	Grup içi	124,24	885	0,14	
	Toplam	126,69	888		
Rakip Takıma İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,09	3	0,03	0,41
	Grup içi	61,48	885	0,07	
	Toplam	61,57	888		

* $p < 0,05$, ** $p < 0,001$. KT= Kareler toplamı, Sd= Serbestlik derecesi, KO = Kareler ortalaması.

Araştırmaya katılan ve farklı Eğitim Durumu düzeyine sahip olan taraftarların Fair-Play tutumları arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan Varyans analizi (F testi) ve bu analizden elde edilen sonuçların farklılık kaynaklarını belirlemek için de Scheffe Ranj testi uygulanmıştır.

Analiz sonucunda, farklı eğitim düzeyine sahip olan taraftarların medyaya karşı anlayışları arasında farklılıklar vardır, $F_{3,885} = 3.42$, $p < 0.05$. Araştırma sonucunda bu farkın okur-yazar ve ilköğretim mezunu olanlar ile üniversite ve üstü mezun olanlar arasında olduğu görülmüştür (FO = -0.17, $p < 0.05$). Bu durumda üniversite ve üstü mezunu olanların medyaya ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır.

Başka bir farklılık kendi takımına ilişkin Fair-Play tutumları arasında vardır, $F_{3,885} = 5.81$, $p < 0.001$. Araştırma sonucunda bu farkın okur-yazar ve ilköğretim mezunu olanlar ile üniversite ve üstü mezunu olanlar arasında olduğu görülmüştür (FO = -0.16, $p < 0.001$). Bu durumda üniversite ve üstü mezunu olanların kendi takımına ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 5: Fair-Play Anlayışının Gelir Düzeyi Değişkenine Dayalı Farklılıkları

Faktör	Kaynak	KT	Sd	KO	F
Kötü Tezahürat ve Kavga Olaylarına İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,84	2	0,42	3,80*
	Grup içi	97,49	886	0,11	
	Toplam	98,32	888		
Medyaya İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,20	2	0,10	0,49
	Grup içi	176,74	886	0,20	
	Toplam	176,93	888		
Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,44	2	0,22	2,89
	Grup içi	68,02	886	0,08	
	Toplam	68,46	888		
Kendi Takımına İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	1,28	2	0,64	4,52*
	Grup içi	125,41	886	0,14	
	Toplam	126,69	888		
Rakip Takıma İlişkin Tutumlar	Gruplar arası	0,24	2	0,12	1,70
	Grup içi	61,33	886	0,07	
	Toplam	61,57	888		

* $p < 0,05$. KT= Kareler toplamı, Sd = Serbestlik derecesi, KO = Kareler ortalaması.

Araştırmaya katılan ve farklı Eğitim Durumu düzeyine sahip olan taraftarların Fair-Play tutumları arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan Varyans analizi (F testi) ve bu analizden elde edilen sonuçların farklılık kaynaklarını belirlemek için de Scheffe Ranj testi uygulanmıştır.

Analiz sonucunda, farklı gelir düzeyine sahip olan taraftarların kötü tezahürat ve kavga olaylarına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılıklar vardır, $F_{2,886} = 3.80$, $p < 0.05$. Araştırma sonucunda bu farkın alt gelir düzeyine sahip olanlar ile üst gelir düzeyine sahip olanlar arasında olduğu görülmüştür ($FO = 0.12$, $p < 0.05$). Bu durumda alt gelir düzeyine sahip olanların kötü tezahürat ve kavga olaylarına ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır. Başka bir anlamlı farklılık kendi takımına ilişkin Fair-Play tutumları arasında vardır, $F_{2,886} = 4.52$, $p < 0.05$. Araştırma sonucunda bu farkın alt gelir düzeyine sahip olanlar ile orta gelir düzeyine sahip olanlar arasında olduğu görülmüştür ($FO = 0.10$, $p < 0.05$). Bu durumda alt gelir düzeyine sahip olanların kendi takımına ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek çıkmıştır.

Ayrıca araştırmamız içerisinde yer alan; taraftarların Meslek değişkeni, Medeni Durum değişkeni ve Doğum Yeri Değişkeni ile taraftarların Fair-Play anlayışları arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan Varyans analizi (F testi) ve bu analizden elde edilen sonuçların farklılık kaynaklarını belirlemek için uygulanan Scheffe Ranj testi sonucunda, “Futbol Taraftarlarının Fair-Play Anlayışlarını Belirleme Ölçeği” ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmamızda; Futbol Taraftarlarının “Kötü Tezahürat ve Kavga”, “Medyanın Tutumu”, “Sahaya Yabancı Madde Atma ve Olaylara Karışma”, “Kendi Takımına Dönük Tutumlar” ve “Rakip Takıma Karşı Tutumları”na göre Fair-Play anlayışlarının bazı değişkenler açısından belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; Profesyonel futbol takımı taraftarlarının Fair-Play anlayışında cinsiyete değişkenine ilişkin farklılıklarından çıkan sonuçlarda, kadın taraftarlarla erkek taraftarların medyaya ve rakip takıma ilişkin Fair-Play anlayışlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüş ve kadınların medyaya ilişkin Fair-Play anlayışlarının daha

yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Erkek taraftarların ise rakip takıma ilişkin Fair-Play anlayışlarının daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Köknel (2000)'in yapmış olduğu çalışma, saldırgan davranışlar ve şiddet eylemlerini içeren örneklerin, ekonomik, eğitim ve kültür düzeyi düşük olan toplum kesimlerinde bulunan **erkekler** arasında daha çok bulunduğunu gözlemlemiştir. Bu düzeyler yükseldikçe olumsuz bazı örneklerin azaldığı, ancak insanlar arası iletişimi bozan mimik, hareket, söz gibi saldırgan davranışların arttığı bulgusuna ulaşmıştır.

Taraftarların Fair-Play anlayışında Yaş değişkenine ilişkin farklılıkların analizinde, 13-17 ile 18-22 yaş, 23-27, 28-32 ve 43 yaş ve üstü arasında sahaya yabancı madde atma ve olaylara ilişkin Fair-Play anlayışlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. 13-17 yaş gurubuna sahip taraftarların Fair-Play anlayışlarının daha düşük çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca, 13-17 ile 38-42 yaş, 43 yaş ve üstü olanlar arasında rakip takıma ilişkin Fair-Play anlayışları arasında da anlamlı farklılıklar ortaya çıkmış, 13-17 yaş gurubuna sahip taraftarların rakip takıma ilişkin Fair-Play anlayışlarının daha yüksek çıktığı belirlenmiştir. Bu bağlamda; Ünlücan (1998)'in yapmış olduğu araştırmada rakip takımın sert futbol oynaması karşısında 15-20 yaş grubu seyircilerin diğer yaş gruplarına oranla sahaya daha fazla yabancı madde attıkları anlaşılmış ve bu çalışmanın araştırmamız sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Gençlerin daha sosyalleşme süreçlerini tamamlayamamaları, futbol maçlarında çabuk tahrik olmalarına, birçok sosyal ihtiyaçlarını karşılayamamaları da, bastırılmış duygularını maç esnasında dışarı taşırmaktadır. Kısacası, Yaş değişkeninin Fair-Play anlayışını etkileyen önemli nedenlerden birisi olduğu görülmektedir.

Eğitim düzeyine ilişkin farklılıkların analiz sonuçlarından çıkan bulgularda, futbol taraftarlarının Fair-Play anlayışında, okur-yazar ile üniversite ve üstü mezunu olanlar arasında medyaya ve kendi takıma ilişkin Fair-Play anlayışları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Üniversite ve üstü mezunu olan taraftarların medyaya ve kendi takıma ilişkin Fair-Play anlayışlarının daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Bilindiği üzere eğitim; insana doğru bilgi ve becerileri kazandıran ve sosyalleşmesine yardımcı olan önemli bir faktördür. Eğitim düzeyi düşük bireyler, doğruyu yanlış ayırt edememekte ve sosyalleşmelerini doğru bilgilerle tamamlayamamaktadırlar. Okul eğitiminden yoksun kalmaları, toplum içinde öğrendikleri yanlış davranışları futbol tribünlerinde de uygulamalarına neden olmaktadır. Yaptıkları davranışları yanlış olarak değerlendiremediklerinden, maç öncesi, maç esnası ve sonrasında kendilerine ters düşen bir uyarı ile karşılaştıklarında olumsuz davranış şekillerini sergilemektedirler. Bu konuda yapılan ve aşağıda sunulmuş çalışmalar araştırmamız bulgularından çıkan sonuçları destekler niteliktedirler. Örneğin; Ünlücan (1998) yapmış olduğu araştırmada; maç esnasında ilkökul, ortaokul ve lise mezunu taraftarların, üniversite mezunu seyircilerden daha fazla küfür ederek sözlü saldırıda bulduklarını, İlkokul, ortaokul ve lise mezunlarının üniversite mezunu taraftarlara oranla sahaya daha fazla madde attıklarını belirtmiştir.

Ayrıca maç esnasında daha çok fiili saldırganlık olayında bulduklarını ortaya koymuştur. Birçok müsabakadan önce ve sonra Fair-Play konusunda yayın yapılmasına rağmen bir sonuç alınmaması ve hatta tam tersi bir sonuç olarak sporda şiddet ve fanatizmin öne çıkması taraftarların yapılan spor programlarından olumlu yönde etkilenmediğinin ve medya okur-yazarlığının gelişmediğinin açık bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Şahan (2001)'in futbol yazarları ve yorumcularının seyirci kitlelerini etkilemesi üzerine yapmış olduğu araştırmada ise, seyirci üzerinde medyanın gücünün tartışılmayacak kadar büyük olmasının yanı sıra taraftarların bekledikleri sonuca kavuşamadıkları zaman gösterdikleri şiddet içeren

davranışlar da; futbol yazar ve yorumcularının en az seyirci kadar rollerinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Bir başka değişkenimiz olan taraftarların gelir düzeyine ilişkin farklılıkların analiz bulgularında, alt ve üst gelir düzeyine sahip taraftarların kötü tezahürat ve kavga olaylarına ilişkin Fair-Play anlayışlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Alt gelir düzeyine sahip taraftarların kötü tezahürat ve kavga olaylarına ilişkin Fair-Play anlayışları daha yüksek bulunmuş, alt ve orta gelir düzeyine sahip taraftarların kendi takımına ilişkin Fair-Play anlayışları arasında da anlamlı farklılıklar ortaya çıkmış, alt gelir düzeyine sahip taraftarların Fair-Play anlayışlarının ise daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ünlücan (1999) düşük gelirli futbol seyircisinin daha fazla kavga olaylarına katılma eğiliminde olduğunu belirlemiş,

Bozdemir (1988); Fanatik seyircilerin ortaya çıkmasında toplumda ezilmişlik sorunlarının yanında, gelir düzeyi iyi durumda olup, deşarj yolu oranında etkili olduğunu belirlemiştir.

Baş (2008) ise; yaptığı çalışmada, taraftarların müsabakalara gitme nedenlerine bakıldığında, katılımcıların %64,2'sinin takımı desteklemek, %17,6'sının serbest zamanlarını değerlendirmek, %13'ünün **deşarj olmak**, %5,4'ünün küfretmek ve kavga etmek için maçlara geldikleri tespit edilmiştir. Bu durum eğitim durumu veya gelir düzeyi ile alakalı Fair-Play anlayışlarında zıtlık göstermektedir.

Çepe (1992)'ye göre de, maça gidenlerin çoğu deşarj olmaya, günün sıkıntılarını üzerinden atmaya, kendini biraz olsun başka olaylara motive edip rahatlatmayı düşündüğü sonuçlarını belirtmişlerdir.

Bu konuda yapılan ve yukarıda sunulmuş çalışmaların bazıları çalışmamız sonuçlarını desteklemekle birlikte farklı bakış açılarının da olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Holiganizm ile ilgili en genel önyargı, holiganların işsiz veya Batı'daki adlandırma ile sosyal yardımlarla geçinen insanlar oldukları savıdır. Fakir insanların bilet parası ile ulaşım, yemek, içki, konaklama vb. masrafları karşılama şanslarının olmadığı anlaşılınca, yani serserilik yaklaşımının tartışmalı hale gelmesiyle diğer bir problemleştirmeye gidilmeye çalışılmış; Holiganlar, ortalama yurttaş olsalar bile, sevgisiz bir ortamda büyüdükleri için şiddete yakınlık göstermektedir tanımlaması yapılmıştır. Farklı örneklerden birinde ise; holiganların pek çoğunun iyi bir mesleği ve aile hayatı olmakla birlikte (İstanbul'da öldürülen İngiliz taraftar örneği); başka bir ön yargıda holiganizmin iyi vatandaşlarda da görülebilen uygarlaşmış insanın bastırılmış yabancı duygularının elverişli koşullarda açığa vurumu olarak yorumlanmaktadır. Görüldüğü üzere, bir kısım vatandaş kişiliğinin derinlerinde yatan yıkıcı yabancı duygularını futbol alanlarında gösterdiği gerçeğidir. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda holiganların patolojik bir kişiliğe sahip oldukları iddialarına açıklığa kavuşturulamadığını göstermiştir (Şahin, 2003). Yöneticilerin, taraftarlarını etkileme ve yönlendirmede, biz ve onlar felsefesinden ayrılıp, yenilgiyi de hazmedebildiklerini gösterir davranışlar sergilemeleri gerekmektedir. Futbolun, üç sonuçlu bir oyun olduğunun sözlerde kalmayıp, gerçekten inandıklarını da taraftarlarına iletmeleri ve yenilgilerine de mutlaka bir mazeret bulma zorunluluğundan kurtulmaları gerekmektedir. *“Biz hakemler hakkında konuşmuyoruz”* diye başlanılan sözler, hakem yorumlarıyla devam ettikçe, taraflı ve tahrik edici konuşmalar, yorumlar ve televizyon programları yapıldıkça, taraftarların tahrikleşmesi ve sürekli bilinçaltında tutulması devam edecektir (Partal & Kılıcıgil, 2003).

KAYNAKÇA

- Aydoğan, H. (2012). *Profesyonel futbolcuların örgütsel adalet alguları ve benlik saygısı ile iş doyumları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baş, M. (2008). *Futbolda Taraftar Takım Özdeşleşmesi (Trabzonspor Örneği)*. Doktora. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bozdemir, M. (1998). *Futbol fanatizminin sosyolojik açıdan tahlili*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çepe, K. (1992). *Futbol müsabakalarında seyircilerin saldırganlıkları ve şiddet sebepleri üzerine bazı araştırmalar*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdemli, A. 2002. *Temel sorunlarıyla spor felsefesi*. İstanbul: E Yayınları.
- <https://spssiletezanalizleri.wordpress.com/olcekler/> erişim tarihi: 02.09.2016
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Köknel, Ö. (2000). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Partal, M. & Kılıçgil, E. (2003). Süper ligde oynayan bir futbol takımı taraftarlarının şiddete neden olan tahrik olma unsurları üzerine bir araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 43-52.
- Şahan, H. (2001). *Türkiye’de spor yazarlığı ve futbol kamuoyu üzerine etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Şahin, M. (2003). *Sporda şiddet ve saldırganlık*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Şebin, K. (2008, 5 August). Sporu Güzelleştiren Evrensel Kavram: "Fair-Play" Futbol Gelişim Bülteni. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=228&ftxtID=15815> erişim tarihi: 03.09.2016
- Tavşancıl, E.(2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tel M. (2014) Türk toplum yaşantısında fair play, *International Journal of Science Culture and Sport July: Special Issue 1*.
- Ünlücan, Ç. (1998). *Türk futbol seyircilerinde saldırganlık ve nedenleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

In the present study, it is aimed to examine fair play understandings of football fans within the scope of some demographical variables. While the population of the study is comprised of all football fans of Trabzonspor, which is a football club competing in the Turkish Super League, the sample of the study consists of 889 fans of Trabzonspor randomly chosen from the population. In the study, “Demographic Information Form” and “Determination of Football Fans’ Fair-Play Understandings Scale” were used for data collection. Demographic variables are gender, age, education level, occupation, marital status, place of birth and level of income. “Determination of Football Fans’ Fair-Play Understandings Scale” has 30 items and 5 sub-sections. In the first section, the items 1-8 are about “Jeering and Fighting”; in the second

section, the items 9-14 are about “Manners of Media”; in the third section, the items 15-17 are about “Throwing Stuff on the Field and Being Involved in Incidents”; in the fourth section, the items 18-23 are about “Attitudes towards the Team Supported”; and in the last section, the items 24-30 are about “Attitudes towards the Opposing Team”.

In the validity and reliability study, a question pool with 65 items was prepared by examining the previous studies, reviewing the literature and receiving expert opinion on content validity to make the items represent the content and to provide appropriate items for the content. Then, these questions were administered to the sample group consisting of 115 fans and consequently a pre-analysis was employed. Factoring technique was used in the exploratory factor analysis employed to explore the validity of the scale, Varimax rotation was used to provide clarity and significance in interpreting the factors and the items whose internal consistency is below % 30 were removed from the scale. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) measure of sampling adequacy was used to statistically test the validity of the sample size. Accordingly, the KMO sampling adequacy value of the scale was found to be .697 and the significance level of Bartlett’s test was calculated as 0,000 ($p \leq 0, 05$), which shows that the data are appropriate for factor analysis and the scale has a validity. Reliability analysis was carried out through Cronbach’s Alpha (α), which is a measure used to assess the internal consistency. If the value of Cronbach's Alpha (α) is below 0. 40, it shows that the scale is “**not reliable**”; if it is between 0.40-0.59, it shows that the scale has a “**low reliability**”; if it is between 0.60-0.79, it shows that the scale is “**quite reliable**”; and if it is between 0.80-1.00, it shows that the scale has a “**high reliability**” (Tavşancıl, 2002). The Cronbach’s Alpha value of “Determination of Football Fans’ Fair-Play Understandings Scale” was found to be 0.68.

In the study, IBM SPSS software was used to analyze the data. “Independent Samples t-Test”, which is one of the parametric statistics methods, was used to compare the means of two independent groups. In addition, “One-way Analysis of Variance (one-way ANOVA)”, which is also one of the parametric statistics methods, was used to compare the means of three or more groups. Finally, “Scheffe Multiple Comparison Test” was applied to determine which groups caused the differences, if any.

According to the analysis results, there are significant differences among the fans’ perceptions of throwing stuff on the field and being involved in incidents with regard to the variable of age, $F_{6, 882} = 4.01$, $p < 0.001$. These differences are between the age groups 13-17 and 23-27 ($FO = -0.22$, $p < 0.001$), 13-17 and 18-22 ($FO = -0, 17$, $p < 0, 05$), 13-17 and 28-32 ($FO = -0, 20$, $p < 0, 05$), 13-17 and 43 and above ($FO = -0, 19$, $p < 0, 05$). Fair –play understandings related to throwing stuff on the field and being involved in incidents of the individuals at the age groups 23-27, 18-22, 28-32 and 43-above are higher. Besides, there is another significant difference among the fair-play attitudes towards the opposite team, $F_{6, 882} = 3.71$, $p < 0.05$. This difference is between the age groups 13-17 and 38-42 ($FO = 0.12$, $p < 0.05$) and 13-17 and 43-above ($FO = 0.11$, $p < 0.05$). Fair –play understandings related to the opposite team of the individuals at the age group 13-17 are higher than those above 37 years of age.

T-test analysis results indicate that there are significant differences between males’ and females’ fair-play attitudes towards the media, $t = -3, 83$, $p < 0.001$. The mean of females’ attitudes (Mean= 1.83, Sd= 0.47) is higher than that of males’ attitudes (Mean= 1.68, Sd= 0.44). There are also significant differences between males’ and females’ fair-play attitudes towards the opposite team, $t = 2, 14$, $p < 0.05$. The mean of males’ attitudes (Mean=1.72, Sd= 0.27) is higher than that of females’ attitudes (Mean= 1.67, Sd= 0.25).

It is also seen that there are significant differences in perceptions towards the media among the fans having different education levels, $F_{3, 885} = 3.42$, $p < 0.05$. These differences are between literate individuals /primary school graduates and university graduates/ postgraduates ($FO = -0.17$, $p < 0.05$). University graduates' and postgraduates' fair-play perceptions are higher than the others. Besides, there are significant differences among the fair-play attitudes towards the team supported, $F_{3, 885} = 5.81$, $p < 0.001$. These differences are between literate individuals /primary school graduates and university graduates/ postgraduates ($FO = -0.16$, $p < 0.001$). University graduates' and postgraduates' fair-play perceptions are higher than the others.

Moreover, the findings show that there are significant differences in perceptions towards jeering and fighting among the fans having different income levels, $F_{2, 886} = 3.80$, $p < 0.05$. These differences are between low-income individuals and high-income individuals ($FO = 0.12$, $p < 0.05$). Low-income fans' fair-play perceptions towards jeering and fighting are higher than high-income fans' perceptions. Furthermore, there is a significant difference among the fair-play attitudes towards the team supported, $F_{2, 886} = 4.52$, $p < 0.05$. This difference is between low-income individuals and middle-income individuals ($FO = 0.10$, $p < 0.05$). Low-income fans' fair-play perceptions towards the team they support are higher than middle-income fans' perceptions.

It can be seen that the diversity of the obtained results may contribute to literature and initiate new and different scientific research. Therefore, some recommendations were given in the study.